

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Marie Čevelová

3. ročník – prezenční studium

Obor: Speciální pedagogika pro 2. stupeň ZŠ a SŠ a výchova ke zdraví se zaměřením
na vzdělávání

AGRESIVITA MEZI DĚTMI V PODMÍNKÁCH ŠKOLY

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D.

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Agresivita mezi dětmi v podmínkách školy“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce a použila informační zdroje uvedené v závěru bakalářské práce. Současně souhlasím s užitím práce ke studijním účelům.

V Olomouci dne:

.....

podpis

Děkuji paní Mgr. Miluši Hutyrové, Ph.D. z Ústavu speciálněpedagogických studií za její čas, inspiraci, pomoc a cenné rady, které mi při zpracování mé bakalářské práce ochotně poskytla.

Dále děkuji i vedení a pedagogickým pracovníkům všech základních škol, které se účastnily výzkumného šetření.

OBSAH

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Agresivita a agrese	7
1.1 Rozdíl mezi agresivitou a agresí	7
1.2 Stupně agrese	10
1.3 Směry agrese.....	11
1.3.1 Agrese na neživém předmětu.....	11
1.3.2 Agrese na živém předmětu	11
1.3.3 Autoagrese	12
1.4 Agresivita mezi dětmi.....	12
1.4.1 Vymezení dětské agresivity	13
1.4.2 Projevy agresivního chování u dětí.....	13
1.4.3 Vlivy kognice působící na agresivní chování	14
2 Vztah agresivity k pohlaví.....	15
3 Příčiny agresivity	16
3.1 Vliv prostředí na jedince.....	17
3.2 Příčiny agresivity v rodině.....	17
3.3 Příčiny agresivity ve škole	18
4 Rozdělení základních typů agresivního chování.....	19
4.1 Agrese přímá a nepřímá.....	19
4.2 Agrese instrumentální a emocionální	20
4.3 Moyerova klasifikace agresí	21
4.3.1 Jednotlivé druhy agresí podle Moyera.....	22
4.4 Fyzická agrese - šikana jako projev agresivního chování.....	23
4.5 Verbální agresivita a agrese	26
4.5.1 Komunikace	26
4.5.2 Rozdíl mezi verbální a nonverbální komunikací	26
4.5.3 Projevy verbální agresivity	28
5 Prevence a náprava agresivního chování.....	29
PROJEVY VERBÁLNÍ AGRESE ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	30
6 CÍLE PRÁCE.....	30
7 METODIKA PRÁCE	31
7.1 Stanovení výzkumného problému	31
7.2 Metodika výzkumného šetření.....	31
7.3 Charakteristika zkoumaného souboru.....	32
7.4 Výběr a popis účastníků šetření pomocí polostrukturovaného interview	32
7.5 Proces tvorby a zpracování dat výzkumného šetření.....	33
8 Interpretace dat.....	34
8.1 Interpretace obecných dat získaných ve výzkumném šetření	34
8.2 Interpretace výsledků k cíli č. 1: Zmapovat znalosti z pojmosloví u žáků druhého stupně vybraných základních škol.	37
8.3 Interpretace výsledků k cíli č. 2: Zmapovat slovní vyjadřování žáků druhého stupně základních škol.	41

8.4	Interpretace výsledků k cíli č. 3: Zmapovat zkušenosti s verbální agresivitou u žáků druhého stupně základních škol	50
8.5	Interpretace výsledků k cíli č. 4: Interpretace obecných dat získaných z polostrukturovaného interview	59
8.6	Interpretace výsledků k cíli č. 5: Vytvořit pomocí dat získaných během výzkumného šetření ucelený přehled nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě žáků druhého stupně ZŠ.	65
DISKUSE		66
ZÁVĚR		79
SEZNAM LITERATURY		80
SEZNAM TABULEK.....		83
SEZNAM GRAFŮ		86
SEZNAM PŘÍLOH.....		87

ÚVOD

„Naše mládež miluje přepych. Nemá správné chování. Neuznává autority a nemá úctu před stářím. Děti odmítají rodičům, srkají při jídle a tyranizují své učitele.“

Je až s podivem zajímavé, jak již před staletími dokázal přesně charakterizovat Sokrates dnešní mládež. Denně přicházíme do kontaktu s mládeží školou povinnou. Častokrát se tak tedy stáváme i němými svědky, poslouchajícími obhroublá slova, která jsou sice pro současnou mladou generaci naprosto přirozená a běžná, ale nám jako by rvala uši...

Pojem agresivita je obsahově velmi široký. Tato skutečnost mě proto vedla k tomu, abych si ze škály nabízejících se možností, vybrala jen tu jednu hlavní, které bych se dále v této práci věnovala. Po zvážení možností jsem se tedy rozhodla pro výběr verbální agresivity. K tomuto výběru mě vedlo nejenom zjištění, že i v dnešní době je slovní agresivita doposud mnohdy opomíjená, a není na ní brán takový zřetel jako třeba na projev fyzické šikany apod. Do jisté míry mě ovlivnilo i setkání s žáky druhého stupně během jedné z mých souvislých praxí na ZŠ speciální, kde jsem se s tímto typem agresivity setkávala dennodenně.

Ve své práci se proto budu zabývat především projevy a zkušenostmi s verbální agresivitou u dětí staršího školního věku. Dětem staršího školního věku se chci věnovat z toho důvodu, že druhý stupeň bude i mou budoucí aprobační. Cílem práce je zmapovat znalosti, zkušenosti a samotné slovní vyjadřování u žáků druhého stupně ZŠ, ale i názory jejich učitelů na výskyt slovní agresivity v podmínkách školy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Agresivita a agrese

Agresivita a agrese jsou dva pojmy, které mohou být v běžné komunikaci snadno zaměněny. Chceme-li se však zabývat problematikou agresivity a agrese podrobněji, je nezbytně nutné si tyto dva pojmy v první řadě důkladně vysvětlit.

1.1 Rozdíl mezi agresivitou a agresí

Agresivita

„Slovo agresivita pochází z latinského Aggressivus = útočnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresí. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem“ (Martínek, 2009, s. 9).

Podle zmíněné definice agresivita vyjadřuje určitý znak - vlastnost osobnosti chovat se nebo mít tendence k nepřátelskému či útočnému jednání. Mít sklon vystupovat na veřejnosti s určitou mírou agresivity, by měl sloužit každému člověku, hlavně v boji o jeho přežití ve společnosti. Rozsah výše agresivity se v chování lidí navenek projevuje především jejich temperamentem. Použití přijatelné míry agresivity v interních záležitostech osobního či profesního života, může sloužit k posílení sebevědomí a moci. Z toho vyplývá, že v určitých okolnostech a za předem akceptovaných podmínek, může mít agresivní jednání i pozitivní vliv (Martínek, 2009, s. 9).

Agrese

„Slovo agrese pochází z latinského Aggressio = výpad, útok – jednání, jímž se projevuje násilí vůči některému objektu, nebo nepřátelství a útočnost s výrazným záměrem ublížit“ (Martínek, 2009, s. 9).

Agresi u lidí si můžeme vysvětlovat rozličnými způsoby. Podle uvedené nejjednodušší definice se agresí myslí vlastní projev agresivity ve vystupování jedince na veřejnosti. Ve skutečnosti v sobě pojem agrese zahrnuje velmi mnoho projevů, a proto může být pokládána nejen za projev násilného jednání vůči druhým osobám, ale i jako výraz

asertivity. Asertivitou pak rozumíme jednání, které je založeno na prosazování a trvání si na vlastních názorech (Martínek, 2009, s. 10).

Čermák (1999, s. 9) uvádí další možné definice pojmu agrese. Agresi lze podle něj chápat i jako konání, jenž bylo provedeno se záměrem či zálibou ublížit nějaké osobě, za cílem splnění předem daných požadavků. V této souvislosti je agrese zdrojem potěšení nebo vlastního uspokojení, které se dále uplatňuje formou fyzického nebo psychického zranění v souvislosti s použitím terorizování, vyhrožování, zostuzení. Agrese může být poté využita například jako tvůrce veselí a uvolnění jedince.

Vnímání agrese v současné společnosti je častokrát spojováno s chováním, které je v nesouladu se schvalovanými sociálními pravidly. O použití agrese jako pozitivní funkce můžeme hovořit v případech, kdy ji jedinec použije v prospěch uchování fyzické nebo psychické jednoty vlastností své osobnosti (Martínek, 2009, s. 10).

Podle Matějčka (2005, s. 144) „*agresivita sama o sobě není špatná věc, protože patří k základní výbavě lidského rodu. Agresivitu potřeboval člověk nejen k lovu a k boji, k obraně sebe, své rodiny, své vlasti atd., ale vůbec k přemáhání jakýchkoliv překážek. Bez pořádné dávky agresivity v lidech by nebylo horolezců, ale ani mořeplavců, ani objevitelů elektriny či antibiotik, ani letů na Měsíc. Agresivita může pomáhat a sloužit – může však i ublížovat a škodit.*“

V publikaci Sociální psychologie je agresivní chování představováno následovně. Kniha uvádí, že agrese jako chování není přemýšlení ani plánování či představování si toho, jak někoho poškodit, nýbrž jde o jednání, jež směřuje k následku ublížení či poškození. Podoba následku agresivního jednání, ale není pokládána za důležitou. Agrese může mít různé podoby – způsobení fyzické újmy, poškození majetku cizí osoby nebo násilí zaměřené psychosociálním směrem, kterými jsou vydírání a jiné verbální i nonverbální útoky proti jedinci. Důležitým základním znakem, podle kterého agresi rozpoznáváme, je její cílevědomý charakter. Pokud chceme nějaké jednání označit za agresi, tak nám nemůže postačit pouhé zjištění následků tohoto počínání. Rozhodujícím faktorem, který řadí chování jedince do agresivní skupiny, je zjištění, zda bylo takto konáno záměrně s cílem ublížit jinému člověku. Z toho vyplývá, že případná náhodná či nedopatřením způsobená újma druhé osoby není projevem agrese. Dalším znakem sloužícím k rozpoznávání agrese je úmysl.

K termínu agrese přiřazujeme i další pojmy, kterými jsou násilí, mobbing – tyranizování, šikanování, obtěžování aj. V neposlední řadě musíme rozlišovat i pojmy s lišícím se smyslem. V této spojitosti hovoříme především o termínech, jako je agresivita, hostilita nebo asertivita.

Agresivitou rozumíme vyjadřování směřující k agresivnímu chování a záměrnému poškozování. Je chápána jako osobnostní rys, který lze popsat jako vytrvalou mobilitu chovat se za nejrůznějších okolností agresivně. Termín agresivita může být ve svém širším slova smyslu substitučně vnímán i jako projev asertivity neboli sebeprosazování. Za obecně negativní postoj k lidem je považována hostilita, která může být složkou agresivního chování i bez toho, aby nabývala charakteru agresivity. Jako synonymum ke slovu agrese se dnes hojně používá slovo násilí, které je konkrétním projevem fyzické agrese (Výrost, Slaměník, 2008, s. 267 - 268).

S pojmy agresivita a agrese jistou měrou souvisí i pojem hněv. Nakonečný (2000, s. 259) definuje hněv jako „*původně vrozenou reakci na překážku, která se staví do cesty při dosahování nějakého cíle a brání jeho rozvíjení. Proto také hněv provází zjevný útok na překážku, jehož smyslem bylo její rozbití či násilné odstranění. Přičemž slabší formou hněvu je rozzlobení a silnější afektivní formou hněvu je vztek, respektive stav zuřivosti.*“

Podle této definice je hněv pokládán za jednu ze základních lidských emocí. Oproti tomu vztek definice považuje za afekt. Zdrojem frustrace směřující k poškozování druhých, vedlo především původní biologicky účelné spojení hněvu a agrese. S emocí hněvu souvisí i další pojem - hostilita neboli nepřátelský postoj vůči předmětu agrese. Výraz hněvu se u jedince projevuje navenek několika rysy, mezi které řadíme například:

- mračení se,
- zatínání pěstí a zubů,
- další nejrůznější mimické prvky,
- zaujmutí výhrůžného postoje a příprava na útok.

Hněv v sobě může uplatňovat i další složky emocí, kterými jsou nenávist, závist, či pomstychtivost. Tyto prvky, ale nemusí být vždy vyvolány konkrétními osobami, nýbrž je mohou navodit i nejrůznější typy předsudků. V některých případech pak míra zaujatosti dokáže přerůst až k prudkému agresivnímu útoku, projevovanému samostatně či v kombinaci verbálního a fyzického napadení. Nejčastějšími okolnostmi vedoucími k vyvolání hněvu u jedince jsou osobní urážky spojené s napadáním nebo ubližováním. Další možnosti je i samotný přenos hněvu mezi jedinci, který je způsobený jeho potlačováním a s ním souvisejícími nežádoucími psychickými účinky (Nakonečný, 2000, s. 260 - 262).

1.2 Stupně agrese

U každého jedince se můžeme setkat s určitou formou agresivity, která je součástí jeho lidské přirozenosti a zároveň zastává velkou úlohu v rámci jeho vývoje. K sebepřekonávání potřebuje mít jedinec hlavně dostatek energie a motivace, jenž mu je dodávána, prostřednictvím vnitřní impulsivnosti organismu. Tato vnitřní prudkost může u osoby posléze podporovat i další dílčí úspěchy, pokud ovšem zůstane v kontrolovatelných mezích. Usměrnování agresivního chování a mobilizace energie pro získání pozitivních cílů je úkolem výchovy (Antier, 2004, s. 9).

Rozdělení agrese na čtyři základní stupně podle míry, kterou se vyznačuje, uvádí například Edelsberger (2000, s. 20 – 21). V jeho pojetí je na agresivitu nahlíženo jako na jednání vycházející z frustrace. Rozdělení je následující.

- 1) Agrese navenek se neprojevující – typ agrese odehrávající se v myšlenkách jedince. Ojediněle může být provázena určitou mimikou obličeje (zčervenání, sevření čelisti apod.).
- 2) Agrese navenek se projevující – typ agrese, která může být okolí vyjádřena verbálně - nadávkami, nevhodnými poznámkami, pomluvami nebo ponižováním.
- 3) Agrese vyjádřená destruktivním chováním – typ agrese projevující se úmyslným rozbíjením či ničením vlastních i cizích předmětů – třískání dveřmi, ničení životního prostředí apod.

- 4) Agrese jako projev fyzického napadení druhé osoby – typ agrese často vyjádřený agresivním zločinem, při němž může dojít k ohrožení zdraví nebo zabití jiného člověka.

1.3 Směry agrese

V podvědomí laické i odborné veřejnosti často převládá představa, ve které je agrese chápána jako jev, kdy dítě napadne druhého nebo zaútočí na dospělého člověka. Přestože je pravdou, že se tomu takto mnohdy děje, nemůžeme to pokládat za pravidlo (Martínek, 2009, s. 21).

1.3.1 Agrese na neživém předmětu

S projevy agrese vybité na nějakém neživém předmětu se u dětí nejčastěji setkáme v rámci školního prostředí, kde může být agrese použita jako forma zastrašování ostatních žáků. Terčem útoku se u takového chování stávají nejrůznější předměty, které dítě ve škole používá – sešit, učebnice, psací potřeby aj. Za takovýchto okolností se neživý předmět stává nástrojem uvolnění agresorova vnitřního napětí. Agresivní chování, je ale mnohdy ve škole spojeno i s tzv. „projekcí“. Projekcí v tomto případě rozumíme agresivní chování, které bylo spáchané na neživém předmětu a současně bylo spojené s nadávkou na vyučujícího. Vyučující se tedy stává „strůjcem“ tohoto chování u žáka například z důvodu špatné známky ze zkoušení (Martínek, 2009, s. 22).

1.3.2 Agrese na živém předmětu

Agrese může být v některých případech uskutečňována i násilným jednáním, které si jedinec „vybije“ na nějakém živém tvorů. Ve většině případů se tomu tak děje například u domácích zvířat, kdy je dítě unášeno na silné emotivní vlně agrese a jde se jakoby se zvířetem pomazlit. Tento kontakt, který je pro okolí vnímán jako silné objetí či mazlení, ale ve skutečnosti může být vybíjením si své agrese do zcela bezbranného zvířete, a to například jeho drcením (Martínek, 2009, s. 23).

Další formou agrese na živém předmětu je samozřejmě i agrese působená na lidech, jejímž zvláštním příkladem je šikana (Říčan, 1995, s. 21).

1.3.3 Autoagrese

V některých případech může nastat i situace, kdy je agrese směřována proti jedinci, který ji sám působí. V takových situacích pak tedy hovoříme o autoagresi.

Autoagrese je chování spojené se sociálně-patologickými jevy, kterými rozumíme jednání nebo přístup člověka vedoucí k poškození jeho zdraví. Míra a kvantita variant spojených se sebepoškozování je různá. Nejtěžším stupněm autoagresivního jednání je sebevražda. Mírnějšími, ale přesto stejně závažnými obměnami sebepoškozujícího jednání jsou například řezné rány ostrými předměty do kůže, trichotilomanie, onychofagie, anebo hladovění spojené s dalšími poruchami příjmu potravy, kterými jsou mentální anorexie a bulimie.

S autoagresivním chováním se setkáváme nejenom u dětí z úplných i neúplných rodin, ale i u dětí ohrožených prostředím – trpících syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. A právě takto zasažené děti jsou podle zkušeností nejčastěji pachateli autoagrese (Martínek, 2009, s. 24).

1.4 Agresivita mezi dětmi

Agresivní chování mezi dětmi a mládeží je v současnosti nejen opětovným jevem, ale i často probíranou otázkou, jak v široké veřejnosti laiků, tak i v rámci větších a menších skupin, do kterých bychom mohli zařadit například školy nebo rodiny. Velmi častá frekvence agresivního chování může vést k špatnému pochopení tohoto pojmu. Mnohdy je pak agresivitou rozuměn přirozený jev, který zmizí stejně rychle jako se i objevil. Agresivita je pro člověka naprosto přirozená vlastnost. Její negativní projevy se však bohužel mnohdy vymyká nastaveným společensko-sociálním normám. Stěžování si starších lidí v populaci na mládež je proto dnes již naprosto běžná věc. Poslední dobou se ale často setkáváme s podobnými názory i u mladších generací, protože chování dnešních dětí a dospívající mládeže je oproti starším generacím nebyvalé (Čermák, 1998, s. 3 – 4).

Dětská agresivita je laickou veřejností mnohdy vnímána tedy jako nevýznamný nebo dočasný příznak. Nejrozumnější prováděné výzkumy a studie, ale vedly odborníky k názoru, že hodně dětí, které mají diagnózu poruch chování a sklon k útočnému

jednání se bude i v období dospívání chovat agresivně vůči svému okolí (Říčan, Krejčířová, 2006, s. 245).

1.4.1 Vymezení dětské agresivity

Špaňhelová (2007, s. 5) dětskou agresivitu definuje jako „*chování dítěte, které je zaměřeno proti vrstevníkům (někdy také rodičům nebo vychovatelům), které se projevuje útočností – útočným jednáním vůči druhému jedinci.*“

V literatuře se dočteme, že dětskou agresivitu mohou vyvolávat různé nenaplněné touhy nebo špatné příklady, které děti vidí ve svém blízkém okolí. Málokdo však spojuje tuto agresivitu s dědičností, a to proto, že u mnoha dětí nelze mluvit o pravé agresivitě, se kterou se ve většině případů setkáváme teprve u starších dětí. Vliv na agresivitu u dětí mají ale i masmédia, u kterých dnešní děti tráví nadměrné množství svého volného času. Nevědomě tak do sebe vstřebávají těmito prostředky znázorňované násilí, které u dětí může vyvolat neklid nebo touhu po vlastní moci (Špaňhelová, 2007, s. 5).

1.4.2 Projevy agresivního chování u dětí

Projevy agresivního chování se začínají utvářet již během prvních období vývoje dítěte. S vůbec prvními náznaky provokace ze strany dětí se rodiče setkávají v době mezi 9 až 18 měsícem věku dítěte. Podněcování je v této etapě spojeno s vytvořením a používáním prvních zákazů vůči dítěti, vybudovanými za účelem omezování prostoru, ve kterém se jejich dítě samo pohybuje. Díky této konfrontaci si dítě rychleji uvědomuje svou plnoprávnost a zároveň se i trénuje v nekompromisním používání slůvka „ne“, vyjadřovaným se záměrem odmítání či projevení nesouhlasu s přáními nebo požadavky rodičů. Proto je celé následující batolecí období, kdy si dítě začíná uvědomovat své vlastní Já, ve znamení vývoje dětské agresivity, se kterou se rodiče někdy více či méně dobře potýkají. V tomto věku je tedy třeba dětem vymezit přesné hranice, za jejichž případné porušování budou následovat sankce odpovídající vývojovému stádiu dítěte. K nastolení pevných hranic by rodičům měla sloužit správná funkce výchovy, směřovaná na umění orientovat dítě k pozitivním a tvořivým aktivitám, a tak jej nepozorovaně odvádět od aktivit agresivně negativních.

Dříve nebo později se každé dítě dostane i do stádia charakteristického potřebou provokace neslušnými slovy a nadávkami, a to i přesto, že si zcela jasně uvědomuje zákaz, používání takovýchto výrazů. V tomto období, ve věku od tří do pěti let, se dítě potýká s vnitřní agresí, která je nedílnou částí jeho zrající osobnosti. V dětském kolektivu je forma této agrese charakterizována soutěživostí mezi vrstevníky. Pokud jsou ale projevy verbální agresivity i nadále umocňovány, je úkolem rodičů a vychovatelů dětí v jejich vyjadřování řádně usměrňovat. V období mladšího školního věku se u dětí objevuje tzv. latentní agresivita, jejíž projevy jsou odváděny ke školnímu prospěchu a vztahům mezi vrstevníky a rodiči. Impulzy zaměřené proti rodičům nebo jiným autoritám se naplno začínají projevovat v období dospívání, kdy dítě hledá samo sebe – svou vlastní identitu. Hledání vlastní identity je spjata i s agresivním chováním, kdy se agresivita může stát verbálním nebo neverbálním vyjádřením zlosti a hněvu v afektu (Antier, 2004, s. 32 – 87).

1.4.3 Vlivy kognice působící na agresivní chování

Neodmyslitelnou složkou agresivního chování je i soubor operací a pochodů sloužících k poznávání, které označujeme pojmem kognice. Podle Čermáka (1999, s. 47) *„plánování agresivního jednání a volba agresivních prostředků k dosažení cíle či rozhodnutí spáchat agresivní činy patří mezi základní vybavu agresora.“*

V jiné publikaci Čermák (1998, s. 17) uvádí, že *„způsob, kterým děti přemýšlí o agresi, může také ovlivňovat jejich chování. Jinak řečeno, rozdíly v agresi mohou být způsobeny rozdíly v sociálně-kognitivních procesech.“*

Kognitivní procesy nepůsobí nikdy izolovaně, ale jsou většinou doprovázeny emocemi nebo jinými sociálními prvky. K intelektovým kompetencím, kterými lze kognici v oblasti agresivního jednání ovlivnit, patří nejen porozumění textu, ale i matematické dovednosti. Stejně je tomu i naopak, kdy na poznávací procesy mají vliv i agresivní projevy (Čermák, 1999, s. 47).

Kognitivní vlivy působící na agresivitu jedince pak mohou být zpracovány pomocí několika klíčů. Prvním klíčem je seznámení se jedince se sociálním problémem, který bude v dalším kroku - tedy druhým klíčem zhodnocen a dále vykládán. Následující krok je klíčový pro přisouzení nepřátelského záměru a jeho spojení s vyhledáváním

možných odpovědí. Předposlední klíč se zabývá zhodnocením odpovědí, aby tak jednoznačně navázal na poslední klíč, představující provedení zvoleného jednání (Čermák, 1998, s. 17 – 18).

S vlivy kognitivních pochodů souvisí i metoda instrumentálního obohacení od Prof. Reuvena Feuersteina, který při její charakteristice vycházel z předpokladu, „že intelekt není stálá vlastnost jedince, ale může být změněna. Neexistují trvalé podmínky nebo genetické dispozice, které komukoli znemožňují myslet a učit se. Metoda je založena na teorii Strukturální kognitivní modifikaci. Ta tvrdí, že inteligence může být změněna, protože neexistují neměnné podmínky nebo genetické předpoklady, které zabraňují rozvoji myšlení a učení. Strukturální kognitivní modifikace vychází z předpokladu, že všichni lidé jsou adaptabilní – a jsou schopni zvýšit své schopnosti. Jsou kognitivně modifikovatelní prostřednictvím Zkušenosti zprostředkovaného učení, které vytváří kognitivně modifikované prostředí“ (COGITO, 2009).

2 Vztah agresivity k pohlaví

Ve většině případů se agresivní jednání stává spíše výsadou chlapců. Chlapci se s vyjadřováním násilí vůči jiným osobám setkávají mnohem častěji než dívky už v období dětství, kdy mohou mít třeba zálibu v agresivně komponovaných počítačových hrách nebo v případech, ve kterých se snaží uplatnit svou sílu pomocí soutěžení. Možná i proto se v dospělosti chlapci stávají častěji iniciátory nejružnějších trestních činů. Neznamená to, ale že by se agresivní chování u dívek neprojevovalo, ba naopak. V současnosti se rozvíjí stále více i agresivní chování dívek. Dívky jsou dnes často svými rodiči naváděny k hledání nové identity, která by měla být směsí vábivého a zrovnoprávněného vystupování.

V posledních letech se problém agresivního chování projevuje u více skupin mladších dětí, u kterých pozorujeme nejen vzestup verbální agresivity směřované proti rodičům, ale i proti společnosti (Antier, 2004, s. 70).

Janata (1999, s. 48 – 49) ve své publikaci také uvádí, že zkušenosti ukazují více na agresivní chování u mužského pohlaví než u žen, a to v důsledku mužského pohlavního hormonu testosteronu, který ovlivňuje neurobehaviorální funkce. Dále ve

své knize uvádí, že agresivní chování žen narůstá až v průběhu dospělosti a je spojeno s mocí, kterou ženy mají.

3 Příčiny agresivity

Agresivita se dnes spojuje nejčastěji s nežádoucími způsoby a projevy chování dětí a mládeže. Pestrá a široká škála negativního chování zahrnuje nejen nenávist, zlobu, ale může být dána najevo i vandalismem nebo jinými kriminálními činy.

Příčiny agresivního chování u dětí a mládeže jsou velmi rozmanité. Jednak mohou být způsobeny nevhodnou výchovou ze strany rodičů, kteří svým dětem nestanoví pevné meze, anebo jim nedokážou říct „ne“ v situacích, ve kterých by to bylo zapotřebí. Na druhé straně může být toto chování zapříčiněno také působením neustálého stresu a frustrace na děti z důvodu jejich nedocení vlastními rodiči. Další příčiny agresivního chování dětí jsou způsobeny duševní a tělesnou zanedbaností nebo sledováním násilí v masmédiích. Příčiny agresivního chování, ale nemůžeme připisovat pouze špatnému působení rodiny. Proto bychom se měli zaměřit také na společnost, která si sice stále více stěžuje na růst agresivity, ale na druhou stranu je skoupá pokud jde o otázku řešení volnočasových aktivit dětí a mládeže. Rodiče dětí ani širší veřejnost by se tedy neměla divit tomu, že když dětem nebude věnována dostatečná pozornost, čas, láska a péče bude se agresivní chování projevovat běžně u stále mladších jedinců (Erkert, 2004, s. 7 – 8).

Někteří autoři připisují výraznou roli podílející se na agresivním chování jedince také jeho genetické výbavě, a to za předpokladu, že se může jednat o agresivitu podloženou biologickou odchylkou nebo společným genetickým faktem. Ve společnosti všeobecně panuje názor, že muži jsou agresivnější než ženy. Prostřednictvím praxe se ale zjistilo, že dítě vychovávané matkou, která své agresivní chování skrývá, bude mít s agresivitou větší problémy. Takto vychovávané dítě začne postupně vnímat okolní svět jako místo plné nebezpečí, před kterým se musí samo bránit, a proto začne být agresivní vůči svému nejbližšímu okolí. U dětí toužících po moci se můžeme se zvýšenou agresivitou setkat i v případech, kdy se tímto chováním snaží dosáhnout svých vytoužených cílů (Martínek, 2009, s. 12 – 14).

Další příčinou agresivního chování dětí může být i organické poškození mozku. Oblastmi, které s agresivním chováním souvisejí, jsou limbický systém a cerebrální kortex. Limbický systém zahrnuje struktury mající vliv na kontrolování základních lidských pudů a emocí. Kognitivní funkce důležité pro sociální učení jsou propojeny s kůrou mozkovou. Část mozku, která je spojena s recepcí a interpretací vnějších informací se nazývá frontální neokortex. Poruchou této části mozku dochází k větší vnímavosti vůči všem podnětům přicházejícím z vnějšího prostředí, na které jedinec posléze reaguje zvýšenou agresí (Čermák, 1999, s. 20 – 21).

Podle Martínka (2009, s. 16) „*děti s organickým poškozením mozku mají velké potíže s kontrolou agresivního chování, častěji se účastní patologického chování a mohou se zapojovat v dospívajícím věku do násilných trestných činů.*“

3.1 Vliv prostředí na jedince

Pro každého člověka je přirozenou potřebou patřit do nějaké skupiny. Pokud je příslušnost ke skupině založena na dobrovolnosti, tak mluvíme o neformálním typu skupiny. V případech, kdy se jedinec ke skupině přidá v závislosti na podmíněných okolnostech, hovoříme o formálním typu skupiny. K formálním skupinám řadíme širší rodinu nebo školu. Neformální skupinou je například parta. Parta má všeobecně velký vliv na jedince a jeho schopnost samostatně se rozhodovat. Hrozí proto riziko, že jedinec nesoudným přijetím patologických norem chování ztratí svou vlastní individualitu a identifikuje se s nezdravými normami skupiny. Nátlakem skupiny poté může jedinec postupně ztratit kontrolu nad vlastním agresivním chováním a dopouštět se tak trestných činů, které by dříve neprovedl (Martínek, 2009, s. 72 – 73).

3.2 Příčiny agresivity v rodině

Příčiny agresivního chování dětí v rodinném prostředí mohou být zapříčiněny hned několika faktory. Jedním z faktorů je nečitelnost výchovy ze strany rodičů, která u dítěte způsobuje nejistotu. Nejistota dětí je dána především nejasností pravidel, odměn i trestů, které se odvíjejí podle momentální nálady rodičů. Dítě žijící v neustálé nejistotě v sobě začne postupem času budit napětí, ze kterého se posléze vyvine agresivní chování. Nečitelná výchova je nebezpečná i proto, že se z ní snadno může stát i příčina jiných sociálně patologických jevů, mezi které řadíme záškoláctví, drobné

krádeže, lhaní apod. Dalším negativním faktorem, který rozvíjí příčiny agresivního chování je i dnešní uspěchaná doba a s ní související dvoukariérová manželství, ve kterých už nezbývá tolik času pro děti. Příčinami agresivity u dětí ale mohou být i rozpory mezi hranicemi, které děti musejí dodržovat doma a ve školním prostředí (Martínek, 2009, s. 67 – 69).

Za důvod a riziko agresivního chování dětí je pokládána i neúplnost rodiny, protože rodinné prostředí je pro dítě hlavním zdrojem socializačních podnětů utvářejících vztahy k druhým lidem. Příčinou agresivity dětí je ale také zanedbávání základních emočních potřeb dítěte, které mohou vést až k rozvoji antisociálního chování. Důležitou roli v této oblasti proto zaujímají i vzájemné vztahy mezi rodiči a dětmi. Studiemi bylo prokázáno, že negativní vztahy rodičů s dětmi mají určitou spojitost s dětskou agresivitou. Původ a příčina odmítavých a nepřátelských vztahů v rodině je tak častokrát způsoben vnímáním dítěte jako zdroje starostí (Čermák, 1998, s. 4 – 5).

3.3 Příčiny agresivity ve škole

Chceme-li se blíže zabývat otázkou příčin agresivního chování ve školách, je třeba, abychom si nejprve vymezili termín kázeň. Pojem kázeň definuje Bendl (2004, s. 23) takto *„kázeň lze vymezit jako vědomé dodržování zadaných norem chování. Rozumíme jí tedy vědomé podřízení se zadaným normám, vědomé respektování zadaných pravidel, předpisů či ustanovení.“*

Agresivita ve školním prostředí je častokrát spojována i s nekázní žáků. Nekázeň proto řadíme k největším problémům, se kterými se musejí školy a pedagogové denně potýkat. Úkolem školní kázně by mělo být zajišťování bezpečí žáků i učitelů a vytváření atmosféry pro podporu učení.

Klasifikací zabývajících se příčinami a důvody vzniku školní nekázně existuje hned několik. Přesto lze příčiny rozdělit na tři základní faktory - vnější, vnitřní a kombinaci obou zmíněných. Někteří autoři tak uvádějí jako příčiny nekázně krizi školy, nefungující rodinu, nedostatečně kvalifikované pedagogy apod. Za hlavní obecné příčiny nekázně považuje Bendl (2004, s. 27 – 36) *„větší dávky vrozené agresivity u některých dětí, některé formy onemocnění či poruchy chování jako např. hyperaktivita, nedostatky ve výživě, nedostatečnou výchovu v rodině, životní prostředí, nekázeň ve*

společnosti, negativní vliv mediálního násilí, přetíženost dětí, skutečnost, že některým dětem déle trvá než přivyknou školnímu režimu, nuda, předvádění se chlapců před děvčaty a naopak, boj žáků (zejména chlapců) o moc, vzájemné antipatie mezi žáky, popř. učiteli a žáky, nevábné školní prostředí, neuspokojivé hygienické podmínky včetně nedostatku příležitosti k pohybu o přestávkách, snahu některých žáků na sebe upozornit, málo učitelů-mužů na základních školách, „fyziologickou neposlušnost“, „testování“ učitele, tj. žákovské pokusy s tím, co jim učitelé dovolí, kam až ve svém chování mohou zajít, školní neúspěšnost, nevyhovující atmosféru ve školách a chování některých učitelů.“

V jiné publikaci Bendl (2005, s. 118 – 119) uvádí, že podle Dreikurse „*je za projevy špatného chování dětí třeba vidět cíl, kterého chtějí svým chováním dosáhnout. Cíli jsou: upoutání pozornosti, moc, msta a předvádění vlastní neschopnosti.*“

Příčinami šikany, jako projevu agresivního chování mezi dětmi ve školním prostředí, mohou být nejenom nejružnější podmínky z vnějšího okolí, ale i samotné osobnostní rysy oběti a agresorů nebo jiné nepřímé výzvy. Nepřímými výzvami jsou myšleny uskutečněné skutky nebo výroky, které nějakým způsobem mohou vést k použití násilí proti druhému člověku (Bendl, 2003, s. 50 -51).

4 Rozdělení základních typů agresivního chování

V literatuře narazíme na mnohá rozdělení agresivity, z nichž každé má své klady i zápory. Tou nejpoužívanější kategorií je dělení agrese na instrumentální a emocionální. Další kategorií dělení agrese je o něco málo starší, i když dodnes hojně využívaná. Jedná se o tzv. Moyerovu klasifikaci, která agresi dělí na sedm typů objevujících se nejen u lidí, ale současně i u zvířat (Čermák, 1999, s. 10).

Agresivní chování, ale může být vyjádřeno také přímou či nepřímou agresí, anebo verbální a fyzickou agresí (Martínek, 2009, s. 29).

4.1 Agrese přímá a nepřímá

Projevy agrese můžeme členit na agresi přímou a nepřímou. K přímé agresi ve většině případů dochází formou fyzického útoku a napadání. Přímým fyzickým výpadem se myslí ubližování způsobované kopáním, dáváním pohlavku, šikanováním ve škole

apod. Přímá agrese, ale může být konána i verbálními prostředky, a to v rámci komunikace mezi agresorem a obětí. Verbální přímá agrese je vyjadřována nadávkami, pomluvami, veřejným ponižováním, osočováním či zesměšňováním oběti v kolektivu i mimo něj. Za nepřímou agresi je obecně považováno ničení cizího majetku. Fyzická nepřímá agrese je tedy zprostředkování ublížení oběti jinou osobou, než samotným hlavním agresorem. Nepřímá verbální agresivita je pak spojena s tzv. symbolickou agresi, která je znázorňovaná pomocí kreseb nebo hanlivých textů a básní. Agresor ubližující oběti je vždy buď pasivní, anebo aktivní. Z toho vyplývá, že tedy nezáleží na typu agrese, ale na podílu, kterým se jedinec agrese účastní (Martínek, 2009, s. 29).

Čermák (1999, s. 11) dále uvádí, že nepřímou agresi může u člověka vyvolat i strach nebo obava z trestu, který by mu mohl být udělen za uskutečnění přímé agrese či její neumožnění z důvodu sociální situace.

Kombinace přímé, nepřímé, fyzické, verbální, pasivní a aktivní agrese daly vzniknout osmi druhům agresi, k nimž se řadí agrese: „*fyzická aktivní přímá (bití), fyzická aktivní nepřímá (ubližování zprostředkované jiným než hlavním agresorem), fyzická pasivní přímá (fyzické bránění někomu v dosahování jeho cílů), fyzická pasivní nepřímá (odmítnutí splnit dané požadavky), verbální aktivní přímá (znevažování jiné osoby), verbální aktivní nepřímá (rozšiřování ubližujících pomluv), verbální pasivní přímá (odmítnutí komunikace), verbální pasivní nepřímá (nezastání se druhého, je-li nespravedlivě kritizován)*“ (Martínek, 2009, s. 29 – 31).

4.2 Agrese instrumentální a emocionální

Instrumentální agrese

Instrumentální agresi můžeme rozdělit na následující dva typy: agresi žádoucí a nutnou. Komplexním pojmem instrumentální agrese pak rozumíme především možnost, kdy pomocí předem promyšlených prostředků, můžeme dosáhnout vnějších cílů.

Instrumentální žádoucí agrese je charakteristická svým typem agresora, který chce prostřednictvím agrese uspokojit své vlastní potřeby. Agresor je většinou úzkostné a sebevědomé povahy a jeho chování na okolí působí chladně, záměrně se silnou touhou

ovládat druhé. Hlavním cílem agresora je ublížit oběti. Jde tedy o dopředu nepochybně naplánovanou, přesně cílenou a promyšlenou agresi, projevovanou vůči jiným osobám. S tímto typem agresivního chování se můžeme setkat u trestných činů, jako jsou krádeže či loupežná přepadení. Výjimkou není ani setkání se s tímto typem agresivity ve školním prostředí, kdy si žák na pedagogovi takto snaží vynutit lepší známku. Dalším příkladem takového jednání ve škole je i šikana nebo konkurenční boj mezi jednotlivými žáky, přičemž příčinou tohoto chování může být i pocit nudy. Protože je tato agrese považována za dosti brutální, je nezbytně nutné, aby za ní každý jedinec nesl zodpovědnost a případně byl za své činy i náležitě potrestán.

Naproti tomu nutná instrumentální agrese je většinou chápána, jako obrana před agresí žádoucí. Tento typ chování je ale bohužel často velmi špatně rozpoznatelný, a proto i hodně nebezpečný. S nutnou instrumentální agresí se mnohdy setkáme i ve školách (Martínek, 2009, s. 35 – 37).

Emocionální agrese

Pro emocionální neboli také afektivní, zlostnou či hostilní agresi je charakteristická přítomnost určité silné a negativně se projevují emoce, kterou může být například hněv. Emocionální agresi potom nepojímáme jako prostředek, ale cíl. Zpochybňování tohoto druhu agresivního chování některými autory, vedlo k jejímu novému pojmenování na agresi vědomě kontrolovanou a impulsivní (Čermák, 1999, s. 10).

4.3 Moyerova klasifikace agresí

K. E. Moyer svých sedm typů agresí klasifikoval v roce 1968. Vycházel přitom převážně ze svých vlastních studií. Moyerova klasifikace agresí je charakteristická tím, že se stejně projevuje jak u lidí, tak i u zvířat. S projevy jednotlivých typů agrese z jeho klasifikace se setkáváme i ve školním prostředí, kdy se agresorem může stát nejen žák či učitel, ale i sám rodič.

Moyerova klasifikace zahrnuje tyto typy agresí:

- agresi predátorskou,
- agresi mezi samci nebo samicemi,

- agresi vyvolanou strachem,
- dráždivou agresi,
- rodičovskou agresi,
- sexuální agresi,
- agresi jako obranu teritoria (Martínek, 2009, s. 38).

4.3.1 Jednotlivé druhy agresí podle Moyera

„*Predátorská agrese*“ je podmíněna vztahem mezi silnějším a slabším. U zvířat se projevuje útočným chováním proti přirozené kořisti. Mezi lidmi formu této agrese pozorujeme v případech šikany. Podmětným zdrojem predátorské agrese je pohyb kořisti a s ní spojená tendence více útočit (Martínek, 2009, s. 39).

„*Agrese mezi samci nebo samicemi*“ je v přírodě uskutečňována přirozeným výběrem. Jedná se tedy o vnitrodruhovou agresi, která se u člověka objevuje během dvou období jeho vývoje a je charakteristická snahou jedince dominovat nad svými vrstevníky (Martínek, 2009, s. 42 – 43).

„*Strach se definuje jako nepříjemný prožitek vázaný na určitý objekt nebo situaci, které v jedinci vyvolávají obavu z ohrožení. Je tedy reakcí na poznané nebezpečí a má signální obrannou funkci*“ (Vymětal, 2004, s. 12).

„*S agresí vyvolanou strachem*“ se můžeme setkat v případě nesnází, které nějakým způsobem ohrožují zdraví nebo život jedince a z nichž není možný únik (Čermák, 1999, s. 10).

„*Dráždivou agresi*“ mohou způsobovat živé i neživé objekty, kterým často předchází stresory, způsobené nedostatečným uspokojením základních fyziologických potřeb člověka, jako je nedostatek spánku nebo nedostačující příjem potravy (Čermák, 1999, s. 10).

„*Rodičovská agrese*“ je chápána ve smyslu bránění svého dítěte před působením škodlivých vlivů z okolního prostředí (Martínek, 2009, s. 56).

„*Sexuální agrese*“ se nejčastěji vyskytuje u samců. Forma této agrese je vyvolána stejnými podmínkami, jako sexuální reakce, kterými u lidí rozumíme pohlavní zneužití, obtěžování či případné typy sexuálních deviací (Martínek, 2009, s. 63).

„*Na agresi jako obranu teritoria*“ nebo také obranu vlastního území nahlížíme z pohledu potřeby, chránit si svůj prostor před jeho případným neočekávaným narušením jinými jedinci (Martínek, 2009, s. 63).

4.4 Fyzická agrese - šikana jako projev agresivního chování

Jedním z typů agresivního chování je i fyzická agrese. Fyzické napadání, neboli bití, týrání, cloumání a jiný projev agrese vůči druhé osobě je úzce spojen se šikanou.

Kolář (2001, s. 17) uvádí, že: „*šikanování je všudypřítomné a může nás provázet celý život. Začíná v rodině mezi sourozenci, pokračuje ve školce a v dalších školách (bullying), v zájmových skupinách, na vojně, v zaměstnání (mobbing), v partnerských vztazích (domestic violence), v nemocnicích, mezi nájemníky domu a končí třeba týráním seniorů v rodině nebo domově důchodců.*“

Šikana je projevem patologického chování jedince, přičemž jejím zvláštním případem může být i agrese. Nejdříve bylo na šikanu nahlíženo jako na konání velké skupiny bez známek sebekontroly, která se vrhala na jedince, jenž ji vyrušoval. Opakovaná agrese jedince či jedinců byla v rámci šikany definována teprve v sedmdesátých letech vědeckou prací Olweuse, který se již v té době snažil upozorňovat na šikanu, jako na jeden z nejrozšířenějších problémů ohrožující nejen psychický, ale i morální vývoj dětí (Říčan, 1995 s. 17 – 21).

Metodický pokyn MŠMT č. 28 275/2000 – 22 (MŠMT, 2009) definuje šikanu takto: „*šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až*

zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.“

V odborné literatuře bývá definice šikany uváděna tímto textem: „jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresí a manipulaci“ (Kolář, 2001, s. 27).

V kontextu charakteristiky šikanujícího chování bychom měli rozlišovat dva základní pojmy, a sice termín šikana a teasing, což je chování domněle připomínající šikanu. O teasingu hovoříme v případech, kdy dochází mezi dětmi a žáky k bezúhonnému škádlení. Termín šikana používáme pouze v případech, kdy chování dětí splňuje tyto základní podmínky, kterými jsou převaha síly agresora nad obětí, nepřipravenost oběti na útok a délku útoku. Směřování šikany může probíhat směrem žák x žák, žák x učitel, učitel x žák, rodič x učitel, učitel x rodič, učitel x učitel, dítě x rodič (Martínek, 2009, s. 109 – 116).

Vazba mezi obětí a agresorem šikany je dána strategií co možná nejlépe skrýt svůj vlastní strach, a tak zároveň využít strachu druhého. Přesto ale šikana není nikdy jen záležitostí oběti a agresora, nýbrž jde o poruchu vztahů v rámci celé skupiny. Tato porucha nebo nemoc skupiny má celkem pět stádií, mezi které patří: zrod ostrakismu, fyzická agrese a přitvrzování manipulace, vytvoření jádra, většinové přijetí norem agresora či agresorů a poslední stádium dokonalé šikany neboli také nastavení totality (Kolář, 2001, s. 35 – 40).

Příčinami šikanování není sama o sobě porucha duševního a mravního vývoje jedince, ale souhra řady příčin a podmínek z oblasti dědičnosti, vývoje mozku i prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje, a kterými se šikanování coby konkrétní forma antisociálního chování skutečně projevuje. Hlavním nástrojem agresorů proti oběti je potom fyzické násilí a slovní vyhrožování, označované také jako vymývání mozku neboli brainwashing (Kolář, 2001, s. 78 – 80).

Projevy fyzické agrese šikany mohou být nejrůznější násilnické útoky, jako například – škrcení oběti, dušení oběti s cílem měření času, jak dlouho oběť dokáže vydržet bez nadechnutí, pokusy o zabití oběti – vyhození nebo shození oběti z mostu či okna ve

velké výšce, mučení a deptání oběti, řezání a bodání do těla oběti, hromadné bití nebo kopání do oběti aj. (Kolář, 2001, s. 28 – 29).

Řešení šikany je velmi choulostivou záležitostí, protože obětí šikany se dnes může lehce stát kterýkoli dítě. Skoro v žádném případě šikany ale nemůžeme počítat s tím, že by oběť přišla za dospělým, ať už rodičem nebo pedagogem sama od sebe a oznámila mu, že je jí ubližováno. A proto záleží především na osobnosti pedagoga nebo rodiče a jejich schopnosti vnímat a případně i zavčas rozpoznat známky šikany u žáka nebo vlastního dítěte. Zároveň je i důležité, aby mu uměli pomoci a podpořili jej při řešení a nápravě tohoto traumatizujícího a často i ponižujícího jednání (Martínek, 2009, s. 129).

Obětím šikany je možno pomoci individuálním nebo skupinovým poradenstvím, jehož součástí je i podání rad, kterými se děti mohou šikaně bránit. Rady mohou být podle různých autorů následující: prostý únik ve správnou chvíli, útěk doprovázený křikem, reagování na posměch a urážky mlčením, rázné odseknutí, pomoc od druhých, zaujetí obranného postoje bez známek nepřátelství, zahájení protiútoku bez ohledu na přesilu (Říčan, 1995, s. 61).

Předcházení a prevence šikany ve školním prostředí v sobě pojímá mnoho aktivit a opatření na různých úrovních. Základní podmínkou při prevenci šikany je vzájemná solidarita mezi pedagogy a organizace dozoru nad žáky. Vštěpování hodnot správného chování, kterými jsou solidarita, úcta k druhým lidem, čest, příklad starších atd. je úkolem etické výchovy. V neposlední řadě je při prevenci důležitá i otevřená informovanost rodičů o problému šikany na škole, kterou jejich dítě navštěvuje.

Oblast prevence tedy zahrnuje nejen celou školu, ale i jednotlivé třídy a jednotlivce. Předcházení šikany na úrovni jednotlivých tříd školy může být uskutečněno pomocí zjišťujících anonymních dotazníků, ale i ustanovením listiny práv, která se budou ve třídě dodržovat. Jako další možnost ochrany před šikanou slouží pedagogům i hry, zabývající se řešením tohoto chování či uspořádání víkendových pobytů pro žáky. Prevence šikany u jednotlivců se děje především pozorováním potenciálních obětí nebo zařazením pravidelných a individuálních rozhovorů třídního učitele se všemi žáky, kteří patří do jeho kmenové třídy (Říčan, Janošová, 2010, s. 111 – 117).

4.5 Verbální agresivita a agrese

Poslední dobou se u dětí a mládeže stále častěji vyskytují i projevy rostoucí verbální neboli slovní agresivity. V prostředí školy se nejčastěji setkáme s přímou aktivní verbální agresí, která se děje prostřednictvím vulgarismů, nadávání, slovního osočování a ponižování. Bohužel tato forma agrese není jedinci považována za nenormální. Děti se domnívají, že pokud budou znát a používat více vulgární výrazy stanou se snadněji třídní hvězdou. Boj s takto uskutečňovanou agresí je tedy hlavně na učitelích, kteří by neměli za žádných okolností přistupovat na vulgarismy ze strany svých žáků, ale měli by dávat veřejně najevo, že s takovýmto vystupováním nesouhlasí (Martínek, 2009, s. 30).

4.5.1 Komunikace

Slovo komunikace vychází z latinského původu a znamená něco spojovat nebo také společně sdílet. Komunikace není pouze proudění informací mezi lidmi, ale i podílení se na vzájemném kontaktu, povaze a dopadu zprávy. Komunikací pak rozumíme sdělování i sdílení nových skutečností, které k nám přicházejí z vnějšího okolí (Vybíral, 2009, s. 25).

Komunikace je nejčastější lidskou aktivitou, a proto jí řadíme k základním lidským potřebám. Jejím prostřednictvím získáváme, popisujeme, vysvětlujeme a současně i předáváme nejenom informace, ale i naše nálady a emoce. Komunikace zároveň může sloužit i k ovlivňování názorů a postojů lidí nebo k vytváření a destrukci mezilidských vztahů. Úspěch komunikačního procesu je založen nejenom na vědomě kontrolované volbě slov a na vnímání komunikačního partnera, ale především na flexibilitě (Mikuláščík, 2010, s. 15 – 16).

4.5.2 Rozdíl mezi verbální a nonverbální komunikací

Komunikaci můžeme rozdělit na verbální a nonverbální. Obě dvě formy komunikace se vzájemně doplňují a v některých situacích se staví do rozporu. To proto, že neverbální projevy bývají na rozdíl od slovního projevu mnohdy nevědomé. Vzniká tak tzv. dvojná vazba, znázorňující rozpor mezi chováním a vyřčenými slovy. Podle výzkumných šetření pak bylo dokázáno větší uvědomování si neverbálních projevů u lidí, kteří jsou více agresivní vůči svému okolí.

„Verbální komunikací je míněno vyjadřování pomocí slov, prostřednictvím jazyka. Verbální komunikace může být přímá nebo zprostředkovaná, mluvená nebo psaná, živá nebo reprodukována. Její význam je nepopiratelný. Je nezbytnou součástí sociálního života a myšlení“ (Mikuláščík, 2010, s. 98).

Výhodou ústní komunikace je neprodlené získání zpětné vazby, bezprostřednost a možnost fyzického kontaktu, protože komunikace probíhá tváří v tvář. Cílem sdělení verbální komunikace je informovat, poučit, přesvědčit a získat co nejvíce poznatků o dané problematice. U verbální komunikace si všímáme nejenom obsahu sdělení, ale i hlasitosti, výšky a barvy tónu řeči, pomlky, plynulosti a rychlosti řeči, emočního náboje, kvality řeči, slovní vaty i chyb v mluveném projevu.

Projevy nonverbální komunikace neboli řeči těla, nebývají v rámci komunikace kontrolovány tak přísně jako řeč. To je dáno zejména tím, že neverbální komunikace má více emocionální a charakterizující význam (Mikuláščík, 2010, s. 103 – 106).

Široká oblast neverbální komunikace zahrnuje všechny signály, které člověk naznačuje během probíhající komunikace, ať už beze slov nebo jako doprovodný jev mluveného slova. Radíme do ní tedy všechna gesta, pohyby hlavou nebo jinými částmi těla, celkový postoj těla, mimiku v obličeji, oční kontakt, vzdálenosti mezi řečníky, haptiku, veškeré neverbální aspekty řeči, ke kterým přiřazujeme tón nebo barvu hlasu a v neposlední řadě také vzhled mluvčího. Všechny signály naznačené během neverbální komunikace mají svůj význam, který může být ilustrativní nebo symbolický. Přesto ale nemůžeme většinu neverbálních signálů jednoznačně přeložit a objasnit do známých významů slov, protože pro správné porozumění je třeba znát i další souvislosti. Hlavními okolnostními hledisky proměňující výrazy v našem obličeji během neverbální komunikace pak mohou být intimita při sdělování osobních záležitostí, zaměřenost na sebe sama a svůj vzhled, soutěživost a snaha o dominanci nad druhými, klamání a vyjadřování podobnosti. Neverbální komunikace je využívána nejen k podpoření a nahrazení řečového projevu, nýbrž i k vyjádření nálad, emocí, mezilidských vztahů a vlastní sebe prezentaci člověka (Vybíral, 2009, s. 81 – 90).

4.5.3 Projevy verbální agresivity

Verbální agresivita může být projevována různými formami. Nejčastější formou je verbální aktivní přímá agrese, verbální aktivní nepřímá agrese, verbální pasivní přímá agrese a verbální pasivní nepřímá agrese.

S verbální aktivní přímou agresí se setkáváme hlavně ve školách, kde se děje za pomoci nadávek, urážek, znevažování nebo jiného slovního osočování a ponižování druhých žáků. Naproti tomu verbální aktivní nepřímou agresí pak rozumíme zejména rozšiřování nepravých pomluv, jejichž cílem je psychicky ublížit druhému. Příkladem tohoto typu agrese může být pomlouvání vzhledu a chování žáka, úmyslné napovídání špatných odpovědí při zkoušení, ale i nejrůznější legrácky prováděné za účelem, aby se jedinec cítil v kolektivu nechtěný. Ignorace nebo zdráhání se odpovídání na kladené dotazy a pozdrav přiřazujeme k verbální pasivní přímé agresí. Uskutečňováním tohoto chování přestává jedinec pro skupinu „existovat“, protože je všemi ve skutečnosti opomíjen a v konečném důsledku i vyřazen z kolektivu. O verbální pasivní nepřímé agresí hovoříme v případech, kdy se nikdo z přihlížejících nezastane nespravedlivě osočovaného či trestaného jedince (Martínek, 2009, s. 30 – 31).

Někteří autoři uvádějí, že slovní agresivita je častější u dívek než u chlapců, kteří více využívají fyzického násilí (Říčan, Janošová, 2010, s. 30).

Agresivní chování skloubené se slovní agresí může být vůči oběti vyjadřováno jednak vulgárními nadávkami, posmíváním se oběti a jejím zesměšňováním, ale v horším případě i vyhrožováním zabitím, mučením, zmlácením apod. Oběti může být vyhrožováno dvojím způsobem, a sice přímo – osobním kontaktem, anebo nepřímo, anonymně po telefonu, posíláním výhružných sms zpráv apod. (Kolář, 2001, s. 29).

V dnešní době, kdy se verbální agresivita spojuje i s používáním sociálních sítí jako je icq, facebook, e-mail,... pak také hovoříme o tzv. kyberšikaně. Říčan a Janošová (2010, s. 24) charakterizují kyberšikanu takto: *„kyberšikana spočívá v tom, že se na internetu zveřejňují o oběti pomluvy, nebo i pravdivé, ale choulostivé informace z jejího soukromí, včetně obrazového materiálu.“* Dá se proto konstatovat, že i internet je dnes mnohdy využíván jako nástroj, jehož prostřednictvím můžeme „skrytě“ ublížovat druhým lidem.

5 Prevence a náprava agresivního chování

V prevenci a terapii agresivního chování u dětí je důležité usilovat o zmírnění vlivu agresivity, anebo o vyloučení či přerušení vzájemného působení jejich jednotlivých faktorů. Úkolem sociální prevence má být přiměřeně předvídat násilné akty s včasným omezením jejich výskytu.

Předcházení agresivního chování není a ani nemůže být pouze úkolem jednoho odborníka, protože agresivita dětí je často jen obtížně řešitelná. Základem prevence je proto zajištění včasné intervence a využívání nejrůznějších psychoterapií. Řešení dětské agresivity bývá zpravidla dlouhodobějšího charakteru. Přesto jsou známy i případy neočekávaně náhlého a trvalého zlepšení v chování dítěte (Říčan, Krejčířová, 2006, s. 248 - 250).

V případě eliminace agresivního chování dětí můžeme postupovat podle deseti základních bodů, které uvádí Špaňhelová (2007, s. 10) :

- 1) *vnímejme impulzivitu dítěte, jeho temperament,*
- 2) *zkusme plánovitě jeho temperament „vybíjet“,*
- 3) *zkusme využít na „vybíjení“ temperamentu různé sportovní aktivity,*
- 4) *pokud dojde k agresivnímu jednání ze strany dítěte vůči jinému dítěti, postavme se mezi ně a pomozme jim,*
- 5) *zamezme případnému bití,*
- 6) *pomozme oběma dětem, aby dořešily svůj konflikt,*
- 7) *nechtějme slyšet výmluvy jednoho ani druhého, učme děti, že lepší je přiznat pravdu než lhát,*
- 8) *učme dítě, které reaguje agresivně, aby nějakým způsobem svůj čin odčinilo,*
- 9) *učme ho se s naší pomocí omluvit,*
- 10) *nevylučujme ho z kolektivu dětí.*

PROJEVY VERBÁLNÍ AGRESE ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

6 CÍLE PRÁCE

Cíl 1

Zmapovat znalosti z pojmosloví u žáků druhého stupně vybraných základních škol.

Cíl 2

Zmapovat slovní vyjadřování žáků druhého stupně základních škol.

Cíl 3

Zmapovat zkušenosti s verbální agresivitou u žáků druhého stupně základních škol.

Cíl 4

Zmapovat názory učitelů na výskyt slovní agresivity u žáků na druhém stupni základních škol.

Cíl 5

Sestavit dle získaných dat žáků tabulku nejčtetnějších termínů používaných při verbální agresivitě.

7 METODIKA PRÁCE

7.1 Stanovení výzkumného problému

Agrese a agresivita jsou pojmy, se kterými se každý člověk během svého života jistě setkal nebo ještě setká. Příčiny agresivity mohou být různé. S agresivním jednáním fyzického či psychického charakteru se můžeme setkat nejen ve svých domovech, ale v současné době se s tímto typem chování stále častěji potýkáme i v samotném edukačním procesu na základních školách. Práce se zabývá oblastí verbální agresivity mezi dětmi ve školním prostředí. Slovní agresivita je bohužel doposud mnohdy opomíjena a není na ni brán příliš velký zřetel. Málokdo si proto uvědomuje, že i tato forma agresivního chování může způsobit nemalé problémy a škody, jejichž řešení je značně choulostivé, a proto probíhá pouze s obtížemi.

7.2 Metodika výzkumného šetření

Ke zjišťování objektivních údajů výzkumného šetření bylo použito průzkumné metody dotazníku a dále také metody polostrukturovaného rozhovoru. Tyto metody byly zvoleny z důvodu získání většího počtu informací za poměrně krátkou dobu. Dotazník ve formě nedokončených vět byl zhotoven na základě stanovených cílů. Dle stanovených cílů byl dále dotazník rozdělen na tři základní celky. První část nedokončených vět se věnuje obecně pojmosloví, druhá část se věnuje verbálnímu vyjadřování v prostředí třídy a závěrečná třetí část se věnuje vlastním zkušenostem s verbální agresivitou. Otázky polostrukturovaného rozhovoru byly sestaveny jako pevný základ týkající se problémové oblasti. Interview bylo rozděleno na dvě části. První část se věnuje všeobecným údajům, druhá část má za úkol zmapovat názory učitelů v oblasti verbální agresivity u jejich žáků a jejich vlastní zkušenosti s tímto typem agresivity ve školních podmínkách.

Všechny informace, které byly prostřednictvím dotazníku a polostrukturovaného rozhovoru získány, jsou kvalitativního charakteru. Výsledky vyplývající z uvedených zdrojů sběru dat jsou prezentovány v níže uvedených tabulkách. Ucelená verze otázek v dotazníku a polostrukturovaného rozhovoru je uvedena v příloze č. 4.

7.3 Charakteristika zkoumaného souboru

Dotazníky s nedokončenými větami byly rozdány dohromady na třech základních školách z uherskohradištského regionu. Výzkumného šetření se tedy zúčastnily následující školy: ZŠ Buchlovice, ZŠ Tupesy a ZŠ Velehrad. Na sběru dat se podíleli žáci ze tříd druhého stupně těchto škol. Výzkumu se zúčastnilo celkem 151 žáků ze 12 tříd ve věku od 11 do 16 let. Z toho se výzkumu zúčastnilo celkem 79 dívek (42 z vesnice, 37 z městyse) a 72 chlapců (40 z vesnice, 32 z městyse). Dotazníky byly vyhodnoceny a dále interpretovány podle uvedených cílů.

Nedokončené věty v dotazníku a polostrukturovaném rozhovoru byly vytvořeny a schváleny s pomocí Mgr. Miluše Hutýrové, Ph.D. Dále bylo osloveno několik případných základních škol, na kterých by bylo možné uskutečnění daného dotazníkového výzkumného šetření. Po zadání výzkumného šetření na jedné z oslovených škol a zjištění, že nedokončené věty v dotazníku se jeví žákům i pedagogům srozumitelně a přehledně, bylo přistoupeno k další realizaci tohoto výzkumného šetření.

Informace získané pomocí metody polostrukturovaného rozhovoru byly nashromážděny při jednotlivých rozhovorech s učiteli.

7.4 Výběr a popis účastníků šetření pomocí polostrukturovaného interview

Jednalo se o:

- ženy i muže,
- bez omezení věku,
- bez omezení délky jejich učitelské praxe,
- momentálně pracující na základní škole.

V rámci výzkumného šetření bylo dohromady osloveno 12 potenciálních respondentů, kteří byli ústně seznámeni se záměrem šetření. Těmto možným účastníkům šetření byl

dán čas na zvážení, zda se chtějí výzkumu zúčastnit. S podmínkami polostrukturovaného rozhovoru poté souhlasilo celkem 6 dotazovaných. Výzkumného šetření se nakonec, z řad pedagogických pracovníků, zúčastnilo celkem 6 respondentů, kteří v době šetření aktuálně pracovali na základní škole.

7.5 Proces tvorby a zpracování dat výzkumného šetření

Výzkumné šetření metodou dotazníku a polostrukturovaného rozhovoru proběhlo na třech základních školách, které se nacházejí v okolí Uherského Hradiště. Jednalo se o školy náležející dle lokality městysi nebo vesnici.

Ke sběru informací vyplývajících z průzkumu nebylo třeba písemného povolení, nýbrž postačil pouhý přímý kontakt a oslovení potenciálních uchazečů v šetření. I přesto byl však řediteli daných škol vydán písemný souhlas k uskutečnění výzkumného šetření a interpretování získaných dat. Písemný dokument schvalující výzkumné šetření je přiložen v příloze č. 1, 2, 3.

Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 151 respondentů jako žáků daných základních škol, kteří byly požádáni o vyplnění dotazníků. Dále se na průzkumu podílelo 6 pedagogických pracovníků základních škol, s nimiž bylo provedeno ústní interview. Průzkum na základních školách probíhal v období od 11. ledna 2011 do 7. března 2011.

Data z průzkumu byla získávána pomocí metody dotazníku – nedokončených vět a dále i pomocí interview. Dotazník byl vytvořen formou 12 nedokončených vět, které byly rozděleny do tří základních oblastí.

K záznamu získaných informací z rozhovoru byl použit audiozáznam prostřednictvím diktafonu. Tento audiozáznam posloužil k přesnému zachycení a následnému doslovnému přepsání každého uskutečněného interview.

Takto získaná data byla dále zpracována do tabulek obsahující absolutní a relativní četnost v % a následně zaokrouhlena na jedno desetinné místo. Na základě tabulek, zhotovených v programu Microsoft Word, byly dále sestaveny i grafy znázorňující výsledky výzkumného šetření.

8 Interpretace dat

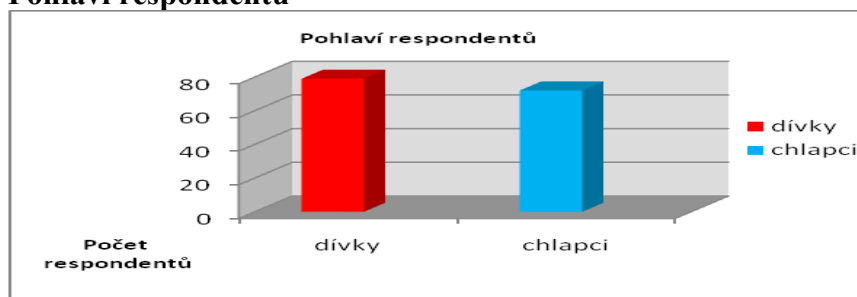
8.1 Interpretace obecných dat získaných ve výzkumném šetření

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 151 respondentů. Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se jednalo o 79 dívek (52,3%) a 72 chlapců (47,7%).

Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů

	dívky	chlapci	celkem
n_1	79	72	151
f_1	52,3 %	47,7%	100%

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

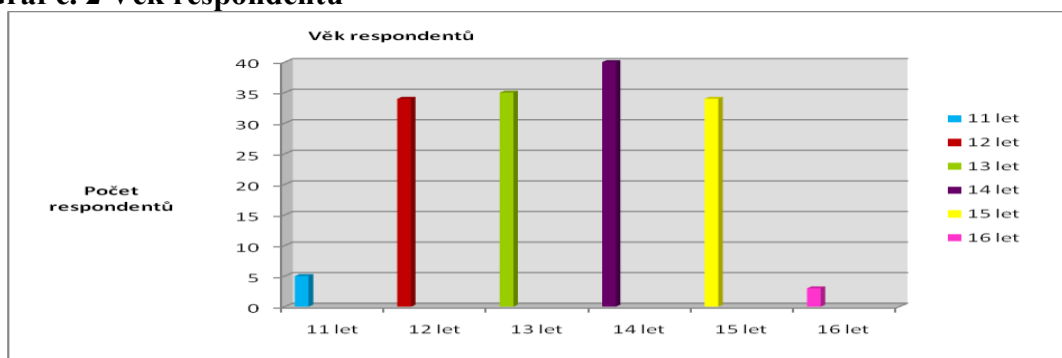
Věk respondentů.

Respondenti se pohybují ve věkovém rozmezí od 11 do 16 let. Z celkového počtu 151 (100%) respondentů má 5 respondentů 11 let (3,3%), 34 respondentů má 12 let (22,5%), 35 respondentů má 13 let (23,2%), 40 respondentů má 14 let (26,5%), 34 respondentů má 15 let (22,5%) a 3 respondenti mají 16 let (2%).

Tabulka č. 2 Věk respondentů

	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	16 let
n_1	5	34	35	40	34	3
f_1	3,3%	22,5%	23,2%	26,5%	22,5%	2%

Graf č. 2 Věk respondentů

Přehled účastníků výzkumného šetření

Výzkumné šetření proběhlo na třech základních školách: ZŠ Buchlovice, ZŠ Tupesy a ZŠ Velehrad. Celkový počet respondentů byl 151. Jednotlivé základní školy byly zastoupeny následovně:

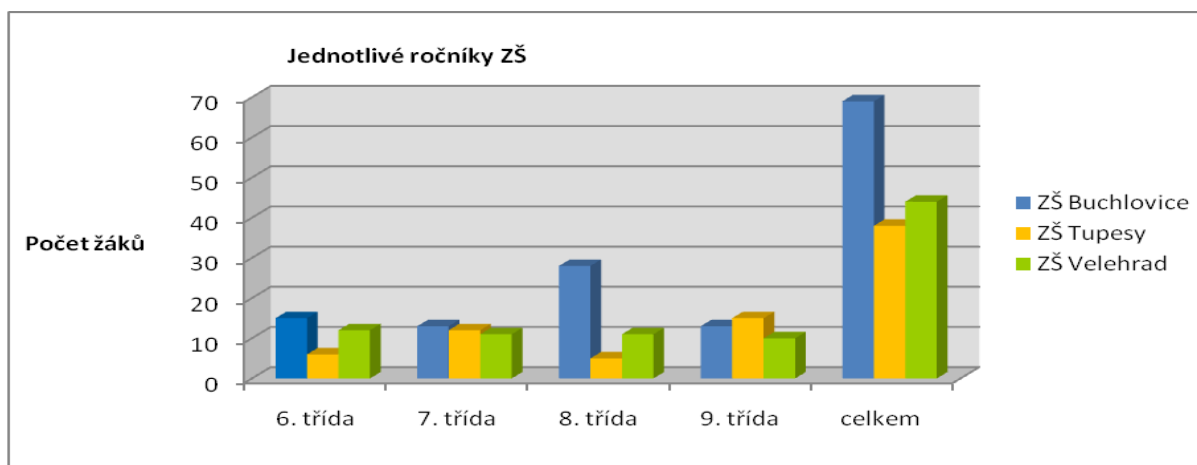
- ze ZŠ Buchlovice se zúčastnilo celkem 69 respondentů (100%), jednalo se o 32 chlapců (46,4%) a 37 dívek (53,6%).
- ze ZŠ Tupesy se zúčastnilo celkem 38 respondentů (100%), z toho bylo 19 chlapců (50%) a 19 dívek (50%).
- ze ZŠ Velehrad se jednalo o 44 respondentů (100%), z toho bylo 21 chlapců (47,7%) a 23 dívek (52,3%).

Přehled zastoupení žáků dle jednotlivých ročníků druhého stupně obsahuje tabulka č. 3, zde jsou také údaje rozčleněny dle pohlaví respondentů.

Tabulka č. 3 Přehled ZŠ a celkový počet žáků v jednotlivých ročnících

		6. třída		7. třída		8. třída		9. třída		Celkem	
ZŠ Buchlovice	n₁	15		13		28		13		69	
	f₁	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
		33,3%	66,7%	53,8%	46,2%	57,1%	42,9%	30,8%	69,2%	46,4%	53,6%
ZŠ Tupesy	n₁	6		12		5		15		38	
	f₁	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
		16,6%	83,4%	50%	50%	60%	40%	60%	40%	50%	50%
ZŠ Velehrad	n₁	12		11		11		10		44	
	f₁	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
		58,3%	41,7%	54,5%	45,5%	27,3%	72,7%	50%	50%	47,7%	52,3%

Graf č. 3 Přehled ZŠ a celkový počet žáků v jednotlivých ročnících

8.2 Interpretace výsledků k cíli č. 1: Zmapovat znalosti z pojmosloví u žáků druhého stupně vybraných základních škol.

Položka č. 1 : Agresivita je...

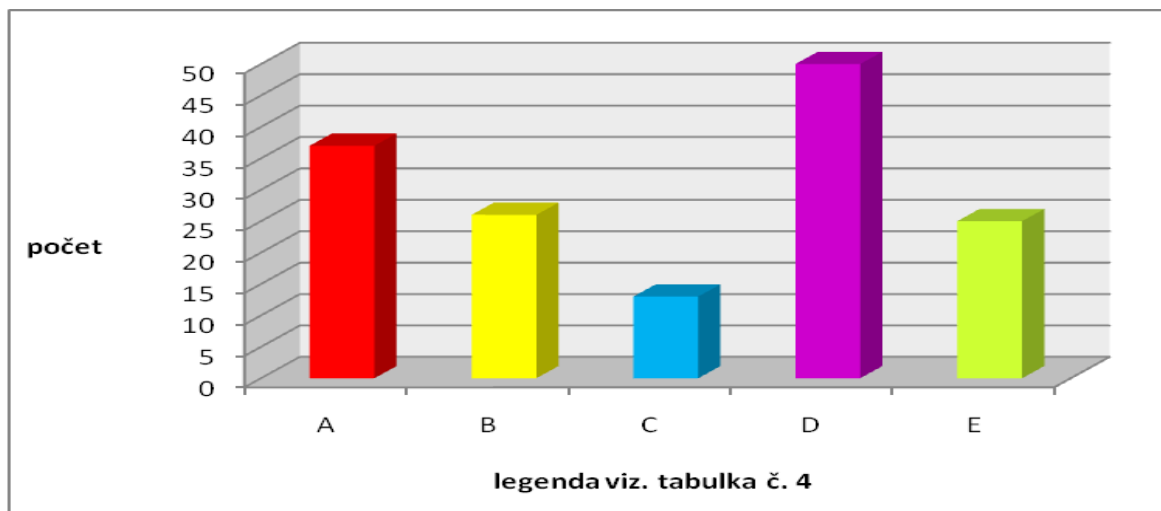
Jednotlivé odpovědi respondentů, k této položce, byly rozděleny do pěti kategorií A-E. Z celkového počtu 151 respondentů (100%), se u 37 respondentů (24,5%) vyskytla stejná odpověď – Projev fyzického násilí (A), 26 respondentů (17,2%) považuje agresivitu za Emoční projevy (B), 13 respondentů (8,6%) uvedlo Originální odpověď (C), dalších 50 respondentů (33,1%) uvedlo jako odpověď Určitý projev chování (D), u 25 respondentů (16,6%) nedošlo u dané položky k zodpovězení (E). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 4. V tabulce č. 5 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí.

Tabulka č. 4 Četnost odpovědí respondentů na první položku – Agresivita je....

Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A stejná / shodná	n_1	37	17	20
	f_1	24,5%	21,5%	27,8%
B velmi častá	n_1	26	14	12
	f_1	17,2%	17,8%	16,7%
C originální	n_1	13	7	6
	f_1	8,6%	8,9%	8,3%
D jiná / různá	n_1	50	29	21
	f_1	33,1%	36,7%	29,2%
E neuvedená	n_1	25	12	13
	f_1	16,6%	15,1%	18%

celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
	f_1	100%	100%	100%

Graf č. 4 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 1 : Agresivita je ...

Tabulka č. 5 Příklady typů odpovědí dle četnosti k první položce – Agresivita je...

		Agresivita je...
A	stejná odpověď	ubližování; násilí; bití; útok; fyzické napadání; mlácení; surovost; vlastnost člověka
B	velmi častá odpověď	zlost; projev zlosti; hněv; zuřivost
C	originální odpověď	raplení člověka; velká aktivita člověka; problém stíhající skoro všechny; vlastnost kluků; opravdu nevím, ale zjistím si to, až přijdu domů
D	jiná / různá odpověď	výbušnost; vztekání se; skoro zlozvyk; nepřiměřené chování; špatně vyjádřený pocit hněvu; reakce ve vzteku; něco zlého; obrana nebo útok; zbrkllost; špatná nálada; ponižování; vyprovokování; obtěžování; pocit, kterého bych se chtěl zbavit

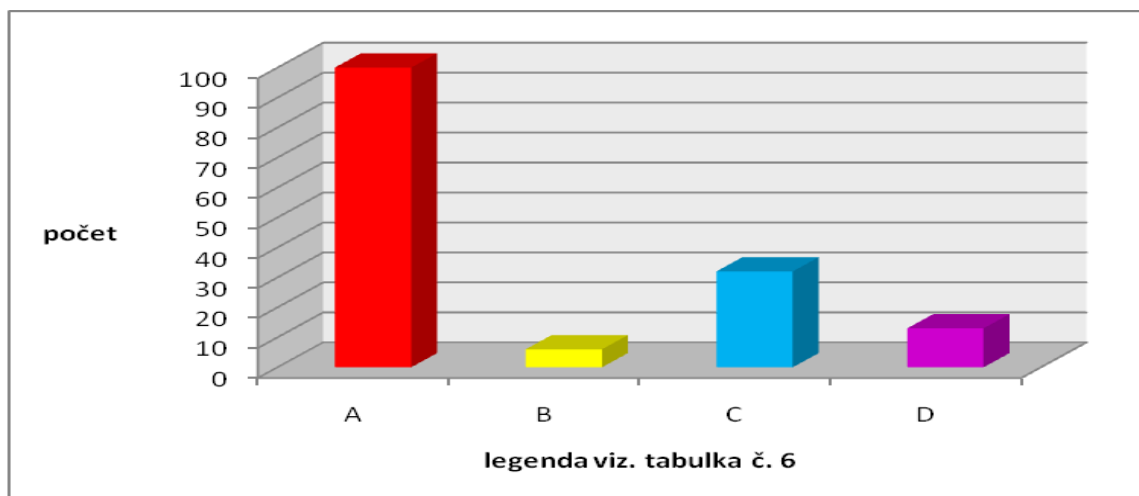
Položka č. 2 : Slovní agresivita je podle mně...

Ze 151 respondentů (100%), odpovědělo 100 respondentů (66,2%) shodně, že se jedná o Slovní útok (A), 6 respondentů (4%) se vyjádřilo Nevyhovující odpovědí (B), 32 respondentů (21,2%) v odpovědi uvádí Formu jednání (C), zbylých 13 respondentů (8,6%) se k dané položce nevyjádřilo (D). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 6. V tabulce č. 7 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 6 Četnost odpovědí respondentů na druhou položku – Slovní agresivita je...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	stejná / shodná	n₁	100	48	52
		f₁	66,2%	60,8%	72,2%
B	chybná	n₁	6	2	4
		f₁	4%	2,5%	5,5%
C	jiná / různá	n₁	32	21	11
		f₁	21,2%	26,6%	15,3%
D	neuvedená	n₁	13	8	5
		f₁	8,6%	10,1%	6,9%
	celkový počet respondentů	n₁	151	79	72
		f₁	100%	100%	100%

Graf č. 5 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 2 : Slovní agresivita je podle mně...

Tabulka č. 7 Příklady typů odpovědí dle četnosti k druhé položce – Slovní agresivita je...

	Typ odpovědi	Slovní agresivita je...
A	stejná odpověď	nadávání; sprosté nadávání
B	chybná odpověď	pěkná blbost; fyzický útok; fyzické napadení
C	jiná / odpověď různá	psaní výhružných zpráv; slovní attack; vyhrožování; shazování; ztrapňování druhých; ponižování a posmívání se druhým; psychické týrání; slovní šikanování; špatné a neslušné chování; řvaní nebo zvyšování hlasu; hrubé a vulgární výrazy; hádka; urážky

8.3 Interpretace výsledků k cíli č. 2: Zmapovat slovní vyjadřování žáků druhého stupně základních škol.

Položka č. 3 : Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...

Z celkového počtu 151 respondentů (100%), odpovědělo 85 respondentů (56,3%) ve shodě, že se jedná o nadávku/přezdívku Vytvořenou z vulgarismů (A), 15 respondentů (10%) uvedlo označení se Sexuálním podtextem (B), u 28 respondentů (18,5%) se jednalo o Originální odpověď (C), 12 respondentů (7,9%) uvedlo odpovědi podle Výrazného znaku jedince (D), 11 respondentů (7,3%) se k položce nijak nevyjádřilo (E). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 9. V tabulce č. 8 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 8 Příklady typů odpovědí dle četnosti k třetí položce – Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...

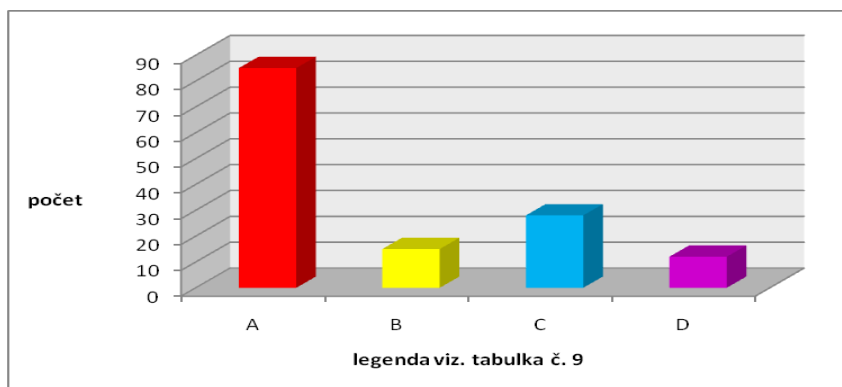
	Typ odpovědi	Vytvořeno podle	Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...
A	stejná/shodná	vulgarismů/zvířat	blbče, vole, debile, magore, idiote, retarde, hňupe, krávo, prase, kozo, huso, tele, kachno
B	velmi častá	osobních vlastností; sexuálního podtextu	kokote, pošuku, pičo, kurvo, nadržence, děvko, vyjebanče, miláčku, lásko, pusinko
C	originální	jména; příjmení; fantazie	Alík, Bedla, Buxa, Edla, Fečela, Grusman, Hurvínku, Jaro, Kiko, Kryšpín, Lukša, Nik, Nikola šohaj loupežník, Nikola tříkola, Pelda, Pelikán, Stepigo, Vinetou, Zichno, ZuZu

D	jiná / různá	studijního prospěchu; fyzického vzhledu; nezařazené	cuketo, okrasná dýně, sádlínko, špeku, tučku, šneku, kuliočko (nosí brýle), princezno, dutý jako bambus, šprte, obludo, zubnidráte (nosí rovnátka), ošklivko, škaredko, hnuse, plenko, fracku, ušáku, bůčku, pihatko, veverko (předkus), želvo, lenochu, lilipute, prcku, mrňousi, hnáte, řádová sestro, 112, svatá
----------	---------------------	--	---

Tabulka č. 9 Četnost odpovědí respondentů na třetí položku – Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...

Typ odpovědi	Vytvořeno podle		celkem	dívky	chlapci
stejná / shodná	vulgarismů; hanlivého označení zvířat	n_1	85	46	39
		f_1	56,3%	58,2%	54,2%
velmi častá	osobních vlastností; sexuálního podtextu	n_1	15	11	4
		f_1	10%	14%	5,5%
originální	jména; příjmení; fantazie	n_1	28	7	21
		f_1	18,5%	8,9%	29,2%
jiná / různá	studijního prospěchu; fyzického vzhledu; nezařazené	n_1	12	7	5
		f_1	7,9%	8,9%	6,9%
neuvedená		n_1	11	8	3
		f_1	7,3%	10%	4,2%
celkový počet respondentů		n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 6 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 3 : Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...

Položka č. 4 : Pomlouvání a ponižování druhých...

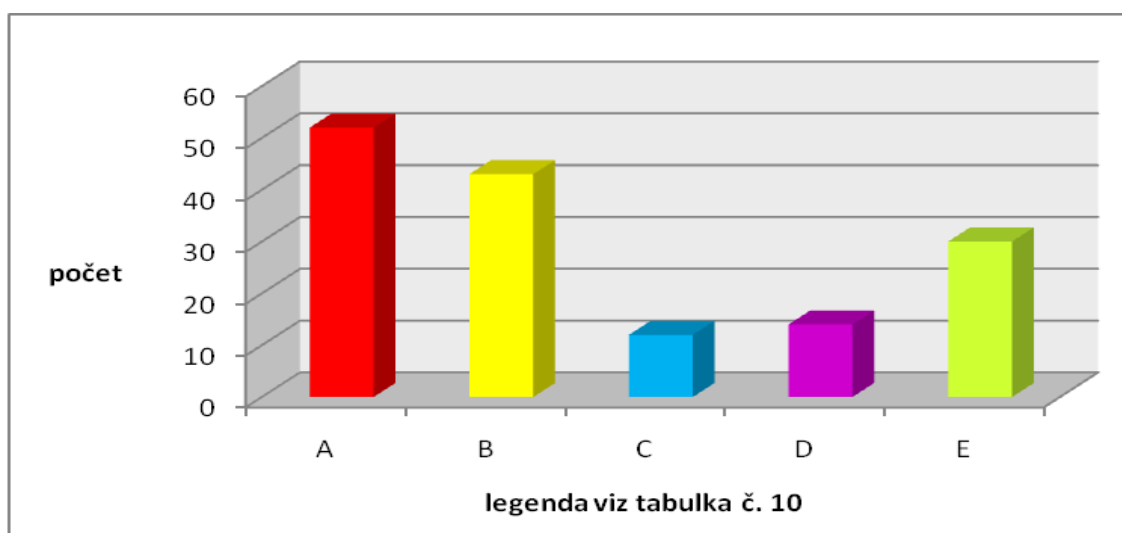
Ze 151 respondentů (100%), 52 respondentů (34,4 %) uvedlo Osobní názor (A), dalších 43 respondentů (28,5%) uvádí Vlastní postoj k položce (B), u 12 respondentů (7,9%) došlo k Originální odpovědi (C), 14 respondentů (9,3%) poskytlo Příklady pomlouvání a ponižování (D) a 30 respondentů (19,9%) neodpovědělo na danou položku (E). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 10 V tabulce č. 11 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 10 Četnost odpovědí respondentů na čtvrtou položku - Pomlouvání a ponižování druhých...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	stejná / shodná	n_1	52	25	27
		f_1	34,4%	31,6%	37,5%
B	velmi častá	n_1	43	22	21
		f_1	28,5%	27,8%	29,2%
C	originální	n_1	12	5	7
		f_1	7,9%	6,3%	9,7%

D	jiná / různé fráze	n_1	14	2	12
		f_1	9,3%	2,5%	16,6%
E	neuvedená	n_1	30	14	16
		f_1	19,9%	17,7%	22,2%
	celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 7 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 4 : Pomlouvání a ponižování druhých...

Tabulka č. 11 Příklady typů odpovědí dle četnosti ke čtvrté položce – Pomlouvání a ponižování druhých...

	Typ odpovědi	Pomlouvání a ponižování druhých...
A	stejná/shodná	špatné; trapné; blbé; ubohé; hrozné; nehezké; nepříjemné; ponižuje; je naivní a na nic.
B	velmi častá	by se nemělo dělat; nesouhlasím s ním; nemám ho rád; nelíbí se mi; je nadávání před kamarády; odsuzuji ho; nemám ho za potřebí; se děje a já s tím nic neudělám; je časté; vyhýbám se mu; snažím se ho omezit; znám; neznám; je v naší třídě normální; mě baví; je zlo; drby.

C	originální	čertovo sémě; vyřčení vlastního názoru; moje slabost; někdy se to musí; je cool; týká se každého z nás a jen si to mnohdy nechceme přiznat; je fér, že když někdo pomluví nebo poníží vás, tak vy je můžete taky; mým cílem je se nezapojovat a bránit napadenou osobu
D	jiná / různá	jsi tak špekátý, že se nevlezeš do dveří; smrdí ti od prdele; smrdí ti z huby

Položka č. 5 : Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

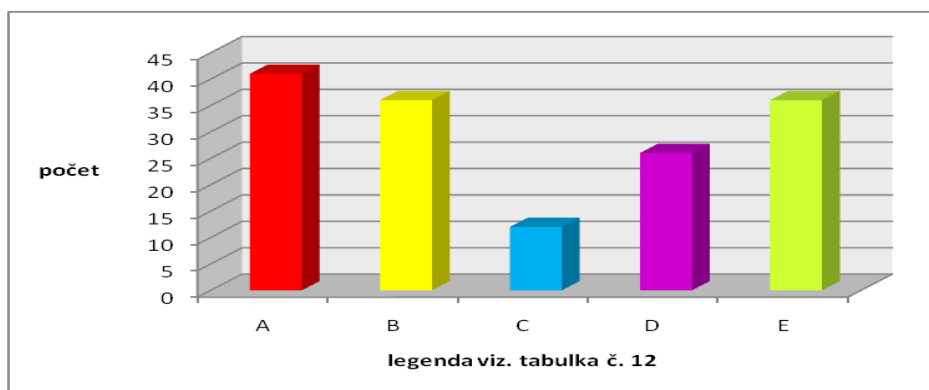
Z celkového počtu 151 respondentů (100%), 41 respondentů (27,2%) uvedlo Přirovnání k hrubému výrazu (A), 36 respondentů (23,8%) odpovědělo Pozitivní vlastností (B), Originální odpověď (C) uvedlo 12 respondentů (7,9%), dalších 26 respondentů (17,2%) se vyjádřilo Příklady slovních spojení (D), zbylých 36 respondentů (23,8%) k dané položce neuvedlo odpověď (E). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 12. V tabulce č. 13 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 12 Četnost odpovědí respondentů na pátou položku - Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

Typ odpovědi	Vytvořeno podle		celkem	dívky	chlapci
A stejná	nadávky, vulgarismy	n_1	41	16	25
		f_1	27,2%	20,3%	34,7%
B velmi častá	kladné osobní vlastnosti	n_1	36	28	8
		f_1	23,8%	35,4%	11,1%
C originální	pocitu, fantazie	n_1	12	3	9
		f_1	8%	3,8%	12,5%

D jiná / různá	skutečnosti	n₁	26	15	11
		f₁	17,2%	19%	15,3%
E neuvedená		n₁	36	17	19
		f₁	23,8%	21,5%	26,4
celkový počet respondentů		n₁	151	79	72
		f₁	100%	100%	100%

Graf č. 8 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 5 : Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

Tabulka č. 13 Příklady typů odpovědí dle četnosti k páté položce – Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

	Typ odpovědi	Spolužáci si o mně myslí, že jsem...
A	stejná/shodná	debil; kokot; blb; blbec; hňup; šílenec; opožděnc; nenormální; hloupý; dement; výbušný; retardovaný; tupec; buzna; postižený/á; vůl; blázen; magor
B	velmi častá	hodný; dobrý kámoš/ka; tichá; veselá; malá; správně ztřeštěná; docela normální; upřímná; chytrý/á; vtipný/á; zábavný/á; ukecaná
C	originální	mamlas; dřevorubec; toxický odpad; obkecávač; snop; svatá; borec, přehnaně slušná; co já vím; se spolužáky se nebavím
D	jiná / různá	v pohodě; fajn; drzá; hlasitá; zrzavá; škaredá; šprt/ka; střední žák, kterého nebaví se učit; praštěná; prdlá; náladová; neměla bych si barvit vlasy; nic jsem o sobě neslyšela; slušně řečeno oblíbená mezi klukama; každý si může myslet něco jiného, takže nemůžu říct

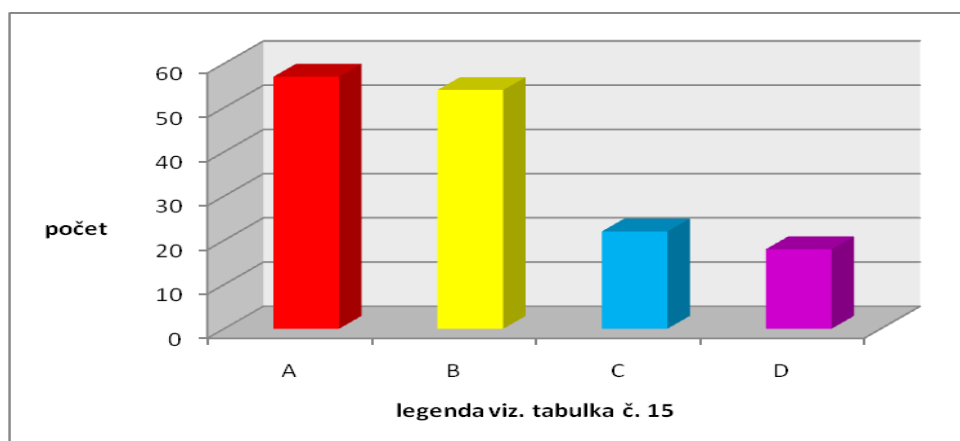
Položka č. 6 : Za hrubé výrazy považují...

Z konečného počtu 151 respondentů (100%), napsalo 57 respondentů (37,7%) shodnou odpověď Obecného charakteru (A), 54 respondentů (35,8%) uvádí v odpovědích Jednotlivé typy vulgarismů (B), 22 respondentů (14,6%) se vyjádřilo Osobním názorem (C), zbývajících 18 respondentů (11,9%) neuvedlo odpověď na danou položku (D). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví zobrazuje tabulka č. 15. V tabulce č. 14 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 14 Příklady typů odpovědí dle četnosti k šesté položce – Za hrubé výrazy považují...

	Typ odpovědi	Za hrubé výrazy považují...
A	stejná/shodná	vulgární slova; všechna sprostá slova; sprostá a hrubá slova; neslušná slova; nadávky; vulgární výrazy
B	velmi častá	debile; vole; hňupe; do prdele; zmrde; kurva; koza; kráva, čurák; hajzl; kretén; magor; kokot; homouš; děvka; čubka; krypl, jebat; dement; pizda; pako; blbec; idiot; pošuk; hovno; vypatlanec; z kurvysynec
C	jiná / různá	všechny, které dokážou jakkoli zranit člověka; posmívání se druhému za to jaký je; takových je moc; urážky; nadávky zaměřené na inteligenci

Graf č. 9 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 6 : Za hrubé výrazy považují...

Tabulka č. 15 Četnost odpovědí respondentů na šestou položku - Za hrubé výrazy považují...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	stejná / shodná	n_1	57	29	28
		f_1	37,7%	36,7%	38,9%
B	velmi častá	n_1	54	29	25
		f_1	35,8%	36,7%	34,7%
C	jiná / různá	n_1	22	16	6
		f_1	14,6%	20,3%	8,3%
D	neuvedená	n_1	18	5	13
		f_1	11,9%	6,3%	18%
	celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

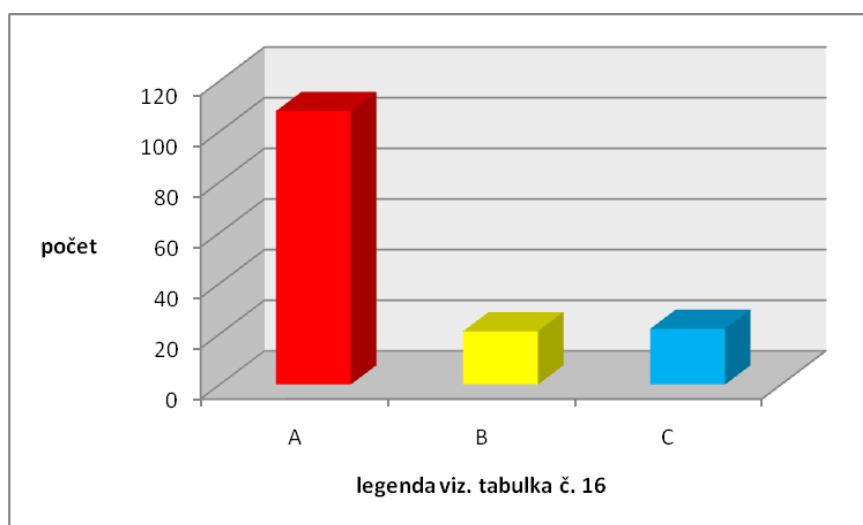
Položka č. 7 : Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

151 respondentů, na tuto otázku dohromady odpovědělo ve 370 odpovědích (100%). U 283 odpovědí (76,5%) je jednalo Příklady nadávek a sprostých slov (A), 65 odpovědí (17,6%) obsahovalo Názvy zvířat (B) a u 22 odpovědí (5,9%) nebyl uveden žádný příklad (C). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví znázorňuje tabulka č. 16. V tabulce č. 17 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 16 Četnost odpovědí respondentů na sedmou položku - Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

	Typ odpovědi	Počet vytvořených odpovědí		celkem	dívky	chlapci
A	stejná shodná /	283	n_1	108	53	55
		76,5%	f_1	71,5%	67%	76,4%
B	velmi častá	65	n_1	21	16	5
		17,6%	f_1	13,9%	20,3%	7%
C	neuvedená	22	n_1	22	10	12
		5,9%	f_1	14,6%	12,7%	16,6%
	celkový počet respondentů	370	n_1	151	79	72
		100%	f_1	100%	100%	100%

Graf č. 10 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 7 : Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

Tabulka č. 17 Příklady typů odpovědí dle četnosti k sedmé položce – Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

	Typ odpovědi	Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...
A	stejná/shodná	hlupáku; blbče; hňupe; idiote; kokote; špeku; tlustoprde; debile; pičo; kurvo; kreténe; jdi do prdele; buzerante; buzno; skundyksichte; trotl; pizda; šulku; do háje; Ježišmarijá; polib si; polib si prdel; lesbo; imbecile; hovne; retarde; mentále; drž hubu; drž pysk; děvko; smrade; ústaváku; čuráku; usoplenče; ušoplesku; hnojníku; hajzle; čubko; zmrde, biomrde; zasranče
B	velmi častá	krávo; kozo; vole; prase; konipas; huso; tele; osle; ocasu; želvo; ovce; bobře; bachno

8.4 Interpretace výsledků k cíli č. 3: Zmapovat zkušenosti s verbální agresivitou u žáků druhého stupně základních škol

Položka č. 8 . Používám sprostá slova typu

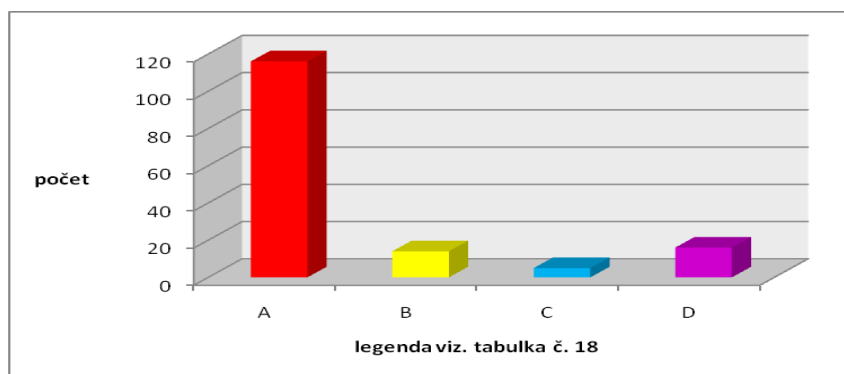
Z konečného počtu 151 respondentů (100%), napsalo 116 respondentů (76,8%) jako odpověď 'Vulgární a sprosté výrazy (A)', 14 respondentů (9,3%) zde vyjádřili Vlastní postoj k používání hrubých výrazů (B), dalších 5 respondentů (3,3%) odpovědělo Originálně (C), k dané položce se 16 respondentů (10,6%) nevyjádřilo (D). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví znázorňuje tabulka č. 18. V tabulce č. 19 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 18 Četnost odpovědí respondentů na osmou položku - Používám sprostá slova typu...

Typ odpovědi	Vytvořeno podle		celkem	dívky	chlapci
A stejná shodná	typy slovních obratů	n ₁	116	66	50
		f ₁	76,8%	83,5%	69,4%

B velmi častá	osobní názor	n_1	14	7	7
		f_1	9,3%	8,9%	9,7%
C originální	originální	n_1	5	0	5
		f_1	3,3%	0%	6,9%
D neuvedená		n_1	16	6	10
		f_1	10,6%	7,6%	14%
celkový počet respondentů		n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 11 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 8 : Používám sprostá slova typu

Tabulka č. 19 Příklady typů odpovědí dle četnosti k osmé položce – Používám sprostá slova typu...

	Typ odpovědi	Používám sprostá slova typu...
A	stejná/typy slovních obrátů	idiote; demente; blbečku; kokote; pošuku; drž pysk; kreténe; pako; krávo; pičo; šuline; polib si; vole; kurvo; bůčku; imbecile; retarde; seru tě; degene; do háje; do prdele; ústaváku; smrade; prase; zmrde; mamrde; hajzle; kripke; trdlo; teplouši; homouši; buzno; pizdo; magore; hňupe; krucinál;

		náno; děvko; sakra; hovado; nesar boha
B	velmi častá / osobní názor	nadávký nepoužívám; používám je jen doma – ve škole ne; všechna co se hodí; hodně sprostých; je jich moc; používám je často; jen při hrách; mluvím vcelku slušně; snažím se je omezovat
C	originální	co je ti po tom; toto vypisovat nebudu – kdybych měl, tak se to sem ani nevléze; lofas, houlmes

Položka č. 9 : Při hádkách a konfliktech doma...

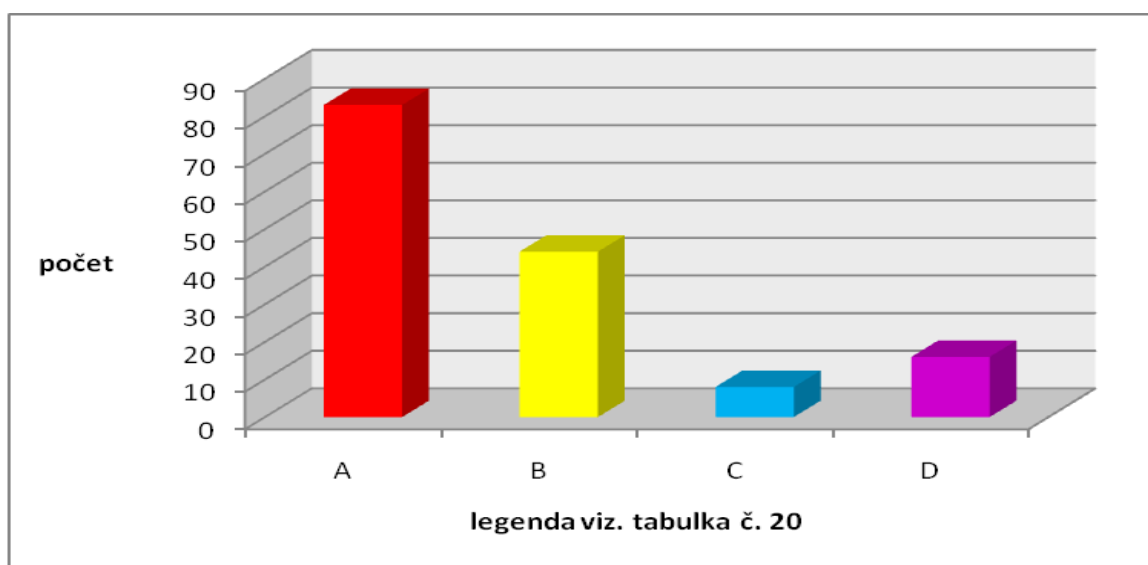
Jednotlivé typy odpovědí v této položce, byly rozděleny do čtyř skupin A-D, podle výskytu jejich četnosti. Odpověď za (A), která byla nejčastější, uvedlo z celkového počtu 151 respondentů (100%) celkem 83 respondentů (55%). Odpověď za (B) uvedlo 44 respondentů (29,1%). Originální odpověď za (C) uvedlo 8 respondentů (5,3%). Celkem se k této položce nevyjádřilo za (D) 16 respondentů (10,6%). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví znázorňuje tabulka č. 20. V tabulce č. 21 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 20 Četnost odpovědí respondentů na devátou položku – Při hádkách a konfliktech doma...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapi
A	nejčastější	n₁	83	46	37
		f₁	55%	58,3%	51,4%
B	méně častá	n₁	44	25	19
		f₁	29,1%	31,6%	26,5%
C	originální	n₁	8	2	6
		f₁	5,3%	2,5%	8,3%

D	neuvedená	n_1	16	6	10
		f_1	10,6%	7,6%	13,8%
	celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 12 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 9 : Při hádkách a konfliktech doma...

Tabulka č. 21 Příklady typů odpovědí dle četnosti k deváté položce – Při hádkách a konfliktech doma...

Typ odpovědi	Při hádkách a konfliktech doma...
nejčastější	hádky doma nemáme; nenadávám; nepoužívám sprostá slova; se nic neděje; doma máme dobré vztahy; neřeším to; neprojevují se; nereaguji; snažím se někam utéct
méně častá	hádáme se; jsem drzý/á; rozzuřím se; urazím se; brečím; křičím; padají sprostá slova; chvíli spolu nemluvíme; nadávám rodičům; nadávám sourozencům; jsem naštvaný/á; dudlu
originální	prosazuji pravdu; se bavím; se vždy zase usmírím; to ti může být

	jedno; radši ustoupím; pařím na komplu; vyřeším fyzicky – starší pošlu do kotelny
--	---

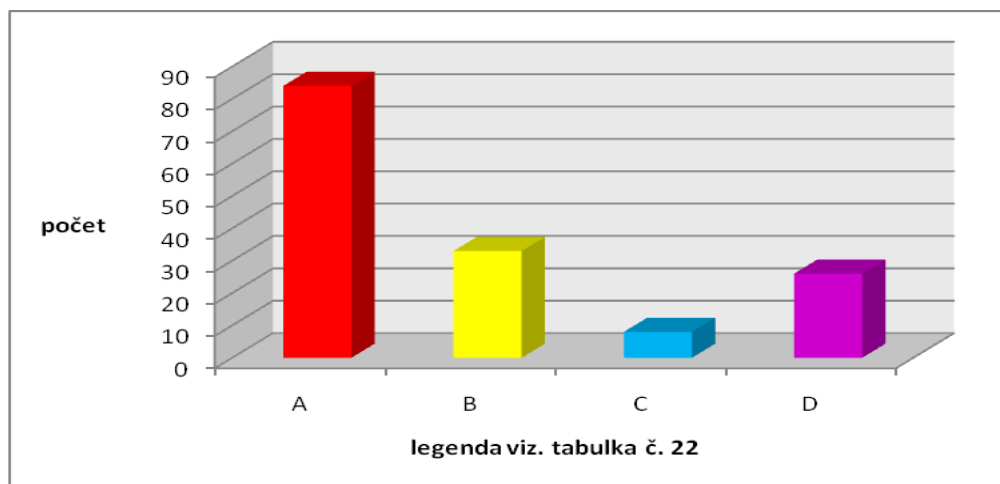
Položka č. 10 : V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

Jednotlivé odpovědi byly rozděleny do čtyř kategorií A-D, podle jejich četnosti výskytu. Nejčastější odpověď za (A) uvedlo 84 respondentů (55,6%). Podle četnosti výskytu méně se vyskytující odpověď za (B) uvedlo 33 respondentů (21,6%). Svým způsobem originální odpověď za (C) uvedlo celkem 8 respondentů (5,3%). Dohromady se k této položce nevyjádřilo za (D) 26 respondentů (17,2%). Přehled zastoupení odpovědí dle pohlaví znázorňuje tabulka č. 22. V tabulce č. 23 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 22 Četnost odpovědí respondentů na desátou položku – V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	nejčastější	n₁	84	43	41
		f₁	55,6%	54,4%	56,9%
B	méně častá	n₁	33	16	17
		f₁	21,6%	20,3%	23,6%
C	originální	n₁	8	5	3
		f₁	5,3%	6,3%	4,2%
D	neuvedená	n₁	26	15	11
		f₁	17,5%	19%	15,3%
	celkový počet respondentů	n₁	151	79	72
		f₁	100%	100%	100%

Graf č. 13 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 10 : V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

Tabulka č. 23 Příklady typů odpovědí dle četnosti k desáté položce – V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

Typ odpovědi	V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...
nejčastější	(běž) do prdele; do řiti; piča; kurva; debile; blbe
méně častá	Ježiši; panebože; do hajzlu; kokote; vole; krávo; do přčic; vypadni; magore; nesor mě; kurva drát; to je na hovno; polib si; kozo blbá; seru to; chcípni
originální	pižmoň; shit; omg; radši nic; nadávky nepomáhají; snažím se přijít na jiné myšlenky; ti co nadávají, jsou chudáčci

Položka č. 11 : Nejhorší sprostá slova jsou...

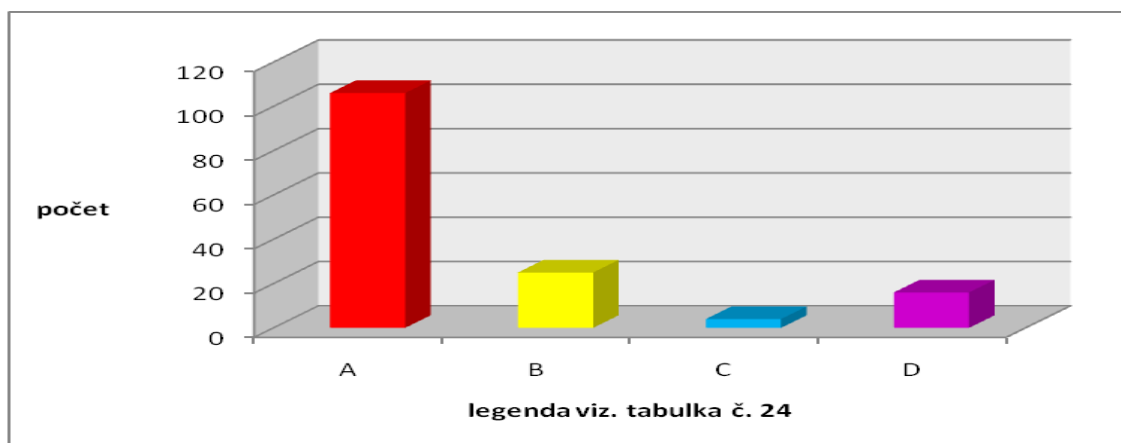
Jednotlivé odpovědi, které byly získané v rámci výzkumného šetření respondenty, byly následně rozděleny do čtyř kategorií A-D. Nejčastější odpověď uvedlo celkem 106 respondentů (70,2%) (A). Dohromady 25 respondentů (16,6%) uvedlo méně často se vyskytující odpověď (B). Originální odpověď uvedli 4 respondenti (2,6%) (C). Celkově odpověď k této položce 16 respondentů (10,6%) neuvedlo (D). Přehled

zastoupení odpovědí dle pohlaví znázorňuje tabulka č. 24. V tabulce č. 25 jsou uvedeny přehledy nejčastějších odpovědí k dané položce.

Tabulka č. 24 Četnost odpovědí respondentů na jedenáctou položku – Nejhorší sprostá slova jsou...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	nejčastější	n_1	106	49	57
		f_1	70,2%	62%	79,2%
B	méně častá	n_1	25	16	9
		f_1	16,6%	20,3%	12,5%
C	originální	n_1	4	0	4
		f_1	2,6%	0%	5,5%
D	neuvedená	n_1	16	14	2
		f_1	10,6%	17,7%	2,8%
	celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 14 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 11 : Nejhorší sprostá slova jsou...

Tabulka č. 25 Příklady typů odpovědí dle četnosti k jedenácté položce – Nejhorší sprostá slova jsou...

Typ odpovědi	Nejhorší sprostá slova jsou...
nejčastější	piča; pičo; do piči; kurva; kurvo; kokote
méně častá	debile; děvko; šuline; kreténe; ty vole; vole; sakra; krypl; kráva; lesba; vypatlanec; retard; mrdka; do prdele; k čertu; magore
originální	nábožnost; víš sama, ne; Made in China; Fuck Off

Položka č. 12 : Se slovní agresivitou jsem se....

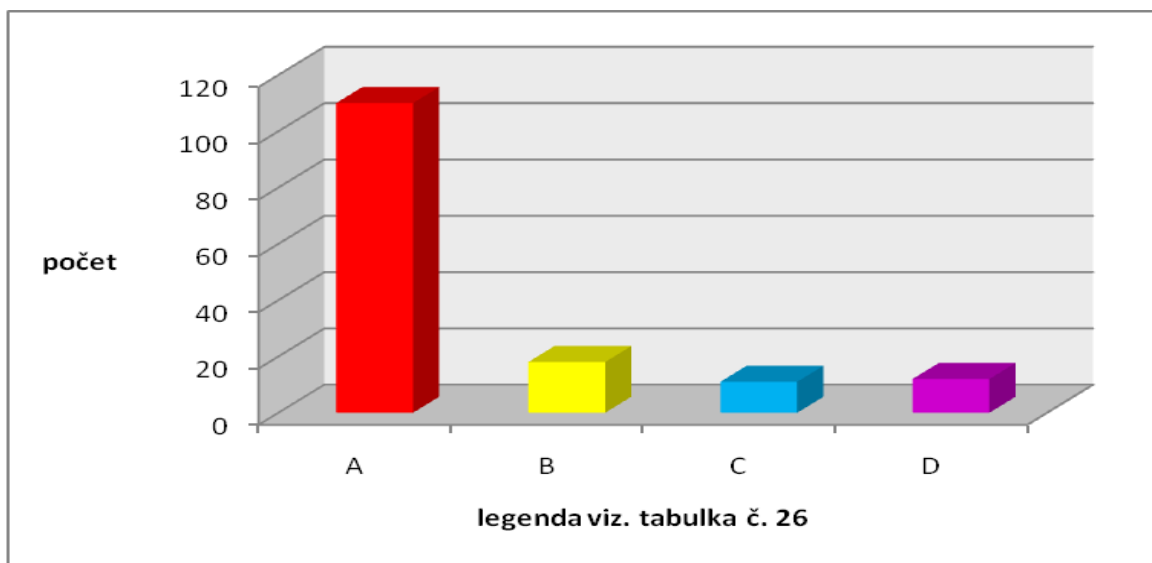
Jednotlivé odpovědi respondentů, k této položce byly rozděleny do čtyř kategorií A-D. Z konečného počtu 151 respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, napsalo odpověď za (A) 110 respondentů (72,8%), že se slovní agresivitou v minulosti již setkali nebo stále setkávají ve škole, doma i u kamarádů. Celkem 18 respondentů (11,9%) uvedlo odpověď za (B). Zbylých 11 respondentů (7,3%), uvedlo odpověď za (C). Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo za (D) celkem 12 respondentů (7,9%). Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo 58 chlapců (80,5%) a 52 dívek (65,8%), že se s projevy slovní agresivity již setkali. 5 chlapců (6,9%) a 13 dívek (16,4%) uvedlo, že se se slovní agresivitou ještě nesetkali. Celkem se k této položce dotazníku nevyjádřilo 5 chlapců (6,9%) a 7 dívek (8,9%). Odpověď podle vlastních zkušeností uvedli 4 chlapci (5,5%) a 7 dívek (8,9%). Výsledky údajů jsou uvedeny v tabulce č. 26.

Tabulka č. 26 Četnost odpovědí respondentů na dvanáctou položku – se slovní agresivitou jsem se...

	Typ odpovědi		celkem	dívky	chlapci
A	setkal	n_1	110	52	58
		f_1	72,8%	65,9%	80,5%
B	nesetkal	n_1	18	13	5

		f_1	11,9%	16,4%	6,9%
C	originální	n_1	11	7	4
		f_1	7,4%	8,8%	5,7%
D	neuvedená	n_1	12	7	5
		f_1	7,9%	8,9%	6,9%
	celkový počet respondentů	n_1	151	79	72
		f_1	100%	100%	100%

Graf č. 15 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 12 : Se slovní agresivitou jsem se....

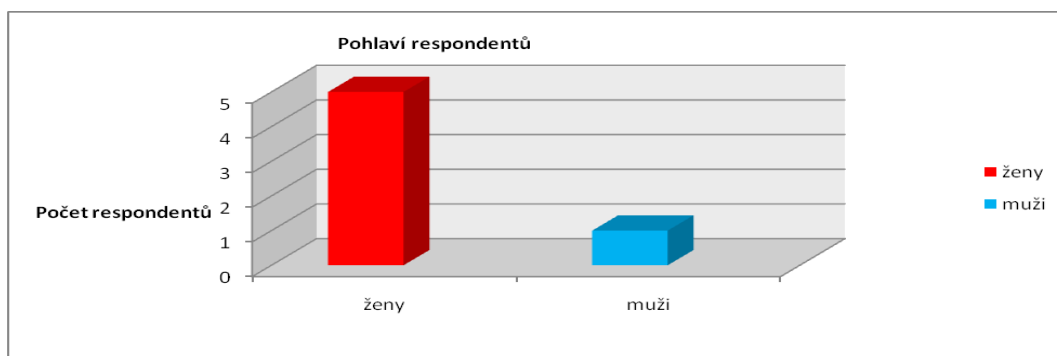
8.5 Interpretace výsledků k cíli č. 4: Interpretace obecných dat získaných z polostrukturovaného interview

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 6 respondentů. Z celkového počtu 6 respondentů (100%) se jednalo o 5 žen (100%) a 1 mužů (0%).

Tabulka č. 27 Pohlaví respondentů polostrukturovaného interview

	ženy	muži	celkem
n_1	5	1	6
f_1	83,4%	16,6 %	100%

Graf č. 16 Pohlaví respondentů polostrukturovaného interview

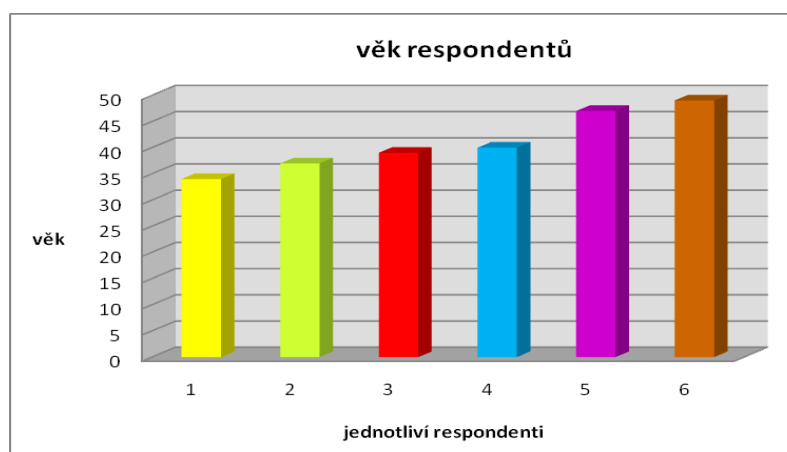
Věk respondentů polostrukturovaného interview

Respondenti se pohybují ve věkovém rozmezí od 34 do 49 let, průměrný věk respondentů je 41 let. Z celkového počtu 6 (100%) respondentů se 3 respondenti (50%) nacházejí mezi 34 až 37 lety, zbylí 3 respondenti (50%) se nacházejí mezi 40 až 49 lety.

Tabulka č. 28 Věk respondentů polostrukturovaného interview

	34 – 37 let	40 - 49 let	celkem
n_1	3	3	6
f_1	50%	50%	100%

Graf č. 17 Věk respondentů polostrukturovaného interview

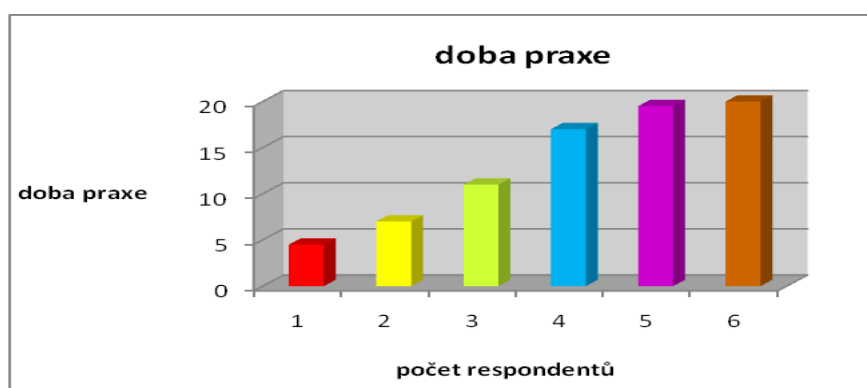
Celková doba praxe ve školním zařízení

Z celkového počtu 6 respondentů (100%) byla u 1 respondenta (16,6%) zjištěna praxe ve školním zařízení trvající 4,5 let, u dalšího 1 respondenta (16,8%) se jednalo o délku praxe trvající 7 let, následující 1 respondent (16,6%) uvedl délku praxe v rozsahu 11 let, další 1 respondent (16,6%) uvedl, že ve škole pracuje 17 let, následující 1 respondent (16,8%) uvedl délku praxe v rozsahu 19,5 let, poslední 1 respondent pracoval ve školním zařízení již 20 let. Z těchto údajů byla zjištěná průměrná délka praxe respondentů, která činila 13,2 let.

Tabulka č. 29 Doba praxe ve školním zařízení

	4,5 let	7 let	11 let	17 let	19,5 let	20 let	celkem
n_1	1	1	1	1	1	1	6
f_1	16,8%	16,6%	16,6%	16,6%	16,8%	16,6%	100%

Graf č. 18 Doba praxe ve školním zařízení

Obor vzdělání respondentů

Z celkového počtu 6 respondentů (100%) byl 1 respondent (16,7%) vzdělán v oboru výtvarná výchova, občanská výchova, další 3 respondenti (50%) byli vzděláni v oboru matematika + jiná kombinace (informatika, fyzika, biologie); ze zbývajících respondentů byl 1 (16,7%) vzdělán v oboru jazyk český + dějepis a poslední 1 respondent (16,6%) dosáhl vzdělání v oboru chemie, zeměpis.

Tabulka č. 30 Obor vzdělání respondentů

	český jazyk +dějepis	matematika + (komb.)	výchovy	chemie + zeměpis	celkem
n_1	1	3	1	1	6
f_1	16,7%	50%	16,7%	16,6%	100%

Otázka č. 1: Jak vnímáte pojem verbální agresivita?

Jednotlivé odpovědi na tuto otázku byly rozděleny do dvou kategorií A-B, podle počtu odpovědí jednotlivých respondentů. Z celkového počtu 8 odpovědí (100%) bylo za (A) – že verbální agresivita je slovní útok, násilí nebo vyhrožování uvedeno 6 odpovědí (75%), za (B) – verbální agresivita jsou nadávky nebo urážky, byly uvedeny zbylé 2 odpovědi (25%).

Tabulka č. 31 Četnost odpovědí na otázku č. 1

	Typ odpovědi	n_1	f_1
A	slovní: útok, násilí, vyhrožování	6	75%
B	nadávky, urážky	2	25%
	celkem	8	100%

Otázka č. 2: Co si pod pojmem verbální agresivita konkrétně představíte?

Jednotlivé odpovědi, které na tuto otázku respondenti uvedli, byly rozděleny do čtyř kategorií A-D. Celkem bylo uvedeno 10 odpovědí (100%). Za (A) byly uvedeny 4 odpovědi (40%), za (B) byly uvedeny 2 odpovědi (20%), za (C) byly uvedeny 3 odpovědi (30%) a za (D) byla uvedena 1 odpověď (10%).

Tabulka č. 32 Četnost odpovědí na otázku č. 2

	Typ odpovědi	n ₁	f ₁
A	nadávky, urážky, pomluvy	4	40%
B	slovní osočování, napadání	2	20%
C	posmívání, ponižování	3	30%
D	ostrá výměna názorů	1	10%
	celkem	10	100%

Otázka č. 3: Dokázal/a byste uvést skutečné příklady útoků verbální agresivity v praxi?

Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku, byly rozděleny celkem do pěti kategorií v rozmezí A-E. Dohromady respondenti vytvořili 7 odpovědí (100%) na tuto položku. Za (A) byla uvedena 1 odpověď (14,3%), za (B) byly uvedeny 2 odpovědi (28,6%), za (C) byla uvedena 1 odpověď (14,3%), za (D) byla uvedena rovněž 1 odpověď (14,2%) a za (E) byly uvedeny celkem 2 odpovědi (28,6%).

Tabulka č. 33 Četnost typů odpovědí na otázku č. 3

	Typ odpovědi	n ₁	f ₁
A	nadávky útočící na konkrétní osobu	1	14,3%
B	nadávky zvolené podle charakteristického rysu oběti	2	28,6%
C	neuvádí	1	14,3%
D	učitel deptající žáka	1	14,2%
E	pomlouvání a vyhrožování	2	28,6%
	celkem	7	100%

Otázka č. 4: Myslíte si, že jste se na této škole s verbální agresivitou u žáků už setkal/a a pokud ano, účastnil/a jste se jejího řešení?

Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku byly rozděleny do tří kategorií A-C. Z celkového počtu 6 odpovědí bylo napsáno za (A) – ano, setkala 4 odpovědi (66,8%), za (B) – nevím – možná byla napsána 1 odpověď (16,6%) a za (C) – setkala, ale neřešila, byla napsána také 1 odpověď (16,6%).

Tabulka č. 34 Četnost typů odpovědí na otázku č. 4

	Typ odpovědi	n ₁	f ₁
A	ano, setkala	4	66,8%
B	nevím - možná	1	16,6%
C	setkala, ale neřešila	1	16,6%
	celkem	6	100%

Otázka č. 5: Jakým způsobem jste slovní agresivitu na vaší škole řešili?

Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku byly rozděleny do čtyř kategorií A-D. Z celkového počtu 9 odpovědí bylo napsáno za (A) – osobní pohovor 5 odpovědi (55,6%), za (B) – pohovor s rodiči byla napsána 1 odpověď (11,1%), za (C) – Policie, SVP byly uvedeny 2 odpovědi (22,2%) a za (D) – neřešila, byla uvedena 1 odpověď (11,1%).

Tabulka č. 35 Četnost typů odpovědí na otázku č. 5

	Typ odpovědi	n ₁	f ₁
A	osobní pohovor	5	55,6%
B	pohovor s rodiči	1	11, 1%
C	Policie, SVP	2	22,2%
D	neřešila	1	11,1%
	celkem	9	100%

Otázka č. 6: Proč si myslíte, že v dnešní době verbální agresivita u dětí vzrůstá a čím je to podle Vás zapříčiněno?

Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku byly rozděleny do čtyř kategorií A-D. Z celkového počtu 10 odpovědí byly napsány za (A) – způsobeno dnešní dobou a životním stylem nebo špatnou výchovou 3 odpovědi (30%), za (B) – způsobeno internetem, PC, masmédií byly napsány 2 odpovědi (20%), za (C) – špatné vzory (agresivní a nevychovaní rodiče) byly uvedeny 2 odpovědi (20%) a za (D) – nevychovanost, vliv spolužáků, byly uvedeny 3 odpovědi (30%).

Tabulka č. 36 Četnost typů odpovědí na otázku č. 6

	Typ odpovědi	n_1	f_1
A	dnešní doba a životní styl, špatnou výchovou	3	30%
B	internet, PC, masmédiá	2	20%
C	špatné vzory	2	20%
D	nevychovanost, vliv spolužáků	3	30%
	celkem	10	100%

Otázka č. 7: Jaké možnosti má podle Vás učitel, který se s verbální agresivitou setká u svých žáků ve výuce, o přestávkách nebo mimo školu?

Jednotlivé odpovědi respondentů na tuto otázku byly rozděleny do šesti kategorií A-F. Z celkového počtu 9 odpovědí byla napsána za (A) 1 odpověď (11,1%), za (B) byly uvedeny 3 odpovědi (33,4%), za (C) byly uvedeny 2 odpovědi (22,2%), za (D) byla uvedena 1 odpověď (11,1%), za (E) byla uvedena 1 odpověď (11,1%) a za (F) byla uvedena rovněž 1 odpověď (11,1%).

Tabulka č. 37 Četnost typů odpovědí na otázku č. 7

	Typ odpovědi	n ₁	f ₁
A	dle školního řádu + využití kárných opatření	1	11,1%
B	osobní pohovor s žákem, rodiči	3	33,4%
C	motivační hry, cílené pobyty	2	22,2%
D	náprava v rodině	1	11,1%
E	nepřehlížení, pomoci slabším	1	11,1%
F	dobrý příklad	1	11,1%
	celkem	9	100%

8.6 Interpretace výsledků k cíli č. 5: Vytvořit pomocí dat získaných během výzkumného šetření ucelený přehled nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě žáků druhého stupně ZŠ.

Pro vytvoření uceleného přehledu nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě, bylo nejprve zapotřebí vyhodnotit jednotlivé položky nedokončených vět v rámci dotazníkového šetření a poté znázornit jeho výsledky do tabulek. Tyto tabulky byly po zpracování dále použity pro vytvoření uceleného přehledu nejčastěji používaných termínů při projevech verbální agresivity. Celý ucelený přehled je přiložen v příloze č. 5.

DISKUSE

Sklony k agresivnímu chování se u člověka vytvářejí již od raného dětství, a to především díky výbavě přirozených nebo později naučených instinktů. Proto není vůbec překvapující zjištění, že agresivita je vlastností přirozenou pro každého člověka. Útočné jednání hraje obecně velkou roli i v rámci vývoje dítěte, kdy mu má dodávat nutnou energii a motivaci k překonávání sebe sama (Antier, 2004, s. 9).

Obecně je agresivita a agrese dětí a mládeže v dnešní době velmi často zmiňována především z důvodu, jejího „náhlého vzrůstu“ u současné mladé generace. Tento „náhlý vzrůst“, jak se mnoho lidí domnívá, je však ve skutečnosti spíše pouze posunem a snížením hranice setkávání se veřejnosti s agresivním chováním u dětí. Není tedy již výjimkou zpozorování agresivního chování, ať už verbálního nebo fyzického projevu, u dětí chodících do mateřské školy, stejně jako u starších žáků. Mnohdy se nám proto může dnes stát i to, že nejen ve společnosti starších lidí uslyšíme nejednu poznámku, vztahující se k chování školní mládeže na veřejnosti, nebo k současnému uspěchanému životnímu stylu mladých lidí, ve kterém už není tolik času pro děti, jako bylo v dřívějších dobách.

Větší výskyt agresivního chování u dětí, ale nemusí být zapříčiněn pouze nevyhovujícím stylem výchovy nebo tím, že rodiče mají na své ratolesti málo času. Určitou roli v agresivním chování dětí hraje jistě i mnohem snazší přístup k masmédiím. Dnes už totiž asi nepotkáme mnoho dětí, které by nikdy nepracovaly s počítačem, nedívaly se na násilí v televizi, anebo nepoužívaly sociální sítě typu facebook, email nebo icq.

V praktické části mé bakalářské práce, ke které bylo zformováno celkem pět cílů, jsem se zaměřila na výskyt verbální agresivity u žáků druhého stupně základních škol.

Prvním cílem bakalářské práce bylo zmapovat znalosti z pojmosloví u žáků druhého stupně ZŠ. Ke splnění tohoto cíle bylo nutno nejprve zhotovit dotazník s nedokončenými větami určenými k výzkumnému šetření a poté vyhledat několik základních škol z uherskohradištského regionu, na kterých by se mohlo toto výzkumné

šetření uskutečnit. Dotazník s nedokončenými větami, který byl předkládán na třech vybraných základních školách, je uveden v příloze č. 4.

Základní školy, jejichž žáci z druhých stupňů se účastnili tohoto výzkumného šetření, byly vybrány díky svému pozitivnímu přístupu k zjišťovaným údajům. V případě vyhledávání škol, kdy bylo osloveno celkem 5 základní škol z tohoto regionu, se totiž vyskytnul i problém, kdy školy nechtěly umožnit výzkum z důvodu neztotožnění se jejich formy výchovy s výzkumným problémem nebo z důvodu přehlčení jinými právě uskutečňovanými průzkumnými šetřeními na jejich škole.

Znalosti z pojmosloví byly zjišťovány v celku (A) u položek č. 1 a č. 2. Na položku č. **1 – Agresivita je...** z celkového počtu 151 respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, odpovědělo 37 respondentů (24,5%) stejnou odpovědí. Respondenti uvádějí, že agresivita je ubližování, bití, násilí, útok, surovost, fyzické napadání, mlácení a fyzický útok. Jako druhou nejčastější odpověď uvedlo 26 respondentů (17,2%), že agresivita je: zlost, hněv či projev zlosti na jinou osobu. Originálně na tuto položku odpovědělo 13 respondentů (8,6%), kteří například uvedli, že agresivita je: *„když někdo začne raplit; velká aktivita člověka; problém, který stihá skoro všechny; vlastnost, kterou mají většinou kluci; opravdu nevím a slibuji vám, že hned jak dojdu domů ve 4 hodiny, tak se budu informovat ve vhodné literatuře a na internetu.“* Zbývajících 50 respondentů (33,1%) uvedlo různé typy odpovědí, jako například, že agresivita je *„výbušnost; vztekání se; skoro zlovyk; ponižování; je velmi častá a běžná; špatné vyjádření pocitu hněvu; zuřivost; špatná nálada, nepřiměřené chování nějakého člověka, vlastnost – něco zlého; reakce ve vzteku; obrana nebo útok; zbrklost aj.“* Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této otázce nevyjádřilo 25 respondentů (16,6%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu stejně 20 chlapců (27,8%) a 17 dívek (21,5%). Odpověď, že agresivita je zlost, nebo její projev, uvedlo celkem 12 chlapců (16,7%) a 14 dívek (17,8%). Dohromady 6 chlapců (8,3%) a 7 dívek (8,9%) vymyslelo k této položce originální odpovědi. Zbýlých 21 chlapců (29,2%) a 29 dívek (36,7%) uvedlo na tuto

položku různé typy odpovědí. Z celkového počtu respondentů rozdělených na chlapce a dívky se k této položce nevyjádřilo celkem 13 chlapců (18%) a 12 dívek (15,1%).

Na položku **č. 2 – Slovní agresivita je podle mně...** z celkového počtu 151 respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, odpovědělo shodně 100 respondentů (66,2%). Tito respondenti uvádějí, že slovní agresivita je nadávání. Chybnou odpověď uvedlo 6 dotazovaných respondentů (4%), kteří například uvedli, že slovní agresivita je: „*pěkná blbost nebo fyzický útok.*“ Originální odpověď neuvedl žádný z respondentů (0%). Zbylých 32 respondentů (21,2%) uvádí jinou odpověď, jako například: „*slovní agresivita je i psaní výhružných zpráv, slovní attack, vyhrožování, shazování, ztrapňování druhých, ponižování a posmívání se druhým, psychické týrání, slovní šikanování, špatné a neslušné chování, řvaní nebo zvyšování hlasu aj.*“ Celkem se k této položce nevyjádřilo 13 respondentů (8,6%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 52 chlapců (72,2%) a 48 dívek (60,8%). Chybnou odpověď uvedli 4 chlapci (5,5%) a 2 dívky (2,5%). Jinou odpověď uvedlo celkem 11 chlapců (15,3%) a 21 dívek (26,6%).

Z výše uvedených výsledků vyplynulo, že žáci na druhém stupni základních škol, kde bylo šetření prováděno, nemají skoro vůbec žádné problémy s pojmoslovím, které se dotýká oblasti agresivního chování.

Druhým cílem bakalářské práce bylo zmapovat slovní vyjadřování u žáků druhého stupně ZŠ. Ke splnění tohoto cíle posloužilo vyhodnocení jednotlivých položek celku (B) výzkumného dotazníků – nedokončených vět. Kdy na položku **č. 3 - Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívký jako...** z celkového počtu 151 respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, odpovědělo 85 respondentů (56,3%) shodně. Respondenti uvádějí, že na svoji osobu slyší především přezdívký vytvořené podle vulgarismů nebo označení zvířat. Jako druhou velmi častou odpověď uvedlo 15 respondentů (10%), že slyší nadávky a přezdívký narážející na jejich osobní vlastnosti, či takové, které mají určitý sexuální podtext. Originálně na tuto položku odpovědělo 28 respondentů (18,5%), kteří například uvádějí přezdívký jako: „*Alík, Bedla, Buxa, Edla, Fečela, Grusman, Hurvínu, Jaro, Kiko, Kryšpín, Lukša, Nik, Nikola šohaj*

loupežník, Nikola tříkola, Pelda, Pelikán, Stepigo, Vinetou, Zichno, ZuZu.“ Zbylých 12 respondentů (7,9%) uvádí, že na svoji osobu slyší nadávky a přezdívky vytvořené podle studijního prospěchu, fyzického vzhledu, nebo zeleniny aj. Jako příklad respondenti uvádějí: *„cuketo, okrasná dýně, sádlinko, špeku, tučku, šneku, kuliočko (nosí brýle), princezno, dutý jako bambus, šprte, obludo, zubnidráte (nosí rovnátka), ošklivko, škaredko, hnuse, plenko, fracku, ušáku, bůčku, pihatko, veverko (předkus), želvo, lenochu, lilipute, prcku, mrňousi, hnáte, řádová sestro, 112, svatá.*“ Dohromady se k této položce nevyjádřilo 11 respondentů (7,3%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 39 chlapců (54,2%) a 46 dívek (58,2%). Nadávky a přezdívky, které jsou velmi časté, uvedli celkem 4 chlapci (5,5%) a 11 dívek (14%). Originální odpovědi se vyjádřilo 21 chlapců (29,2%) a 7 dívek (8,9%). Jiný typ odpovědi uvedlo celkem 11 chlapců (15,3%) a 21 dívek (26,6%). Dohromady se k této položce dotazníku nevyjádřili 3 chlapci (4,2%) a 8 dívek (10%).

Na předchozí položku navazovala i položka **č. 4 - Pomlouvání a ponižování druhých...**, na kterou z celkového počtu 151 respondentů (100%), zúčastněných výzkumného šetření, uvedlo 52 respondentů (34,4 %) stejnou odpověď, a sice že ponižování je: *„špatné; trapné; blbé; ubohé; hrozné; nehezké; nepříjemné; ponižuje; je naivní a na nic.*“ Jako druhou nejčastější odpověď respondenti uváděli důvod, příčinu, časové hledisko a své vlastní stanovisko a zkušenosti s ponižováním a pomlouváním. Proto 43 respondentů (28,5%) uvedlo, že pomlouvání a ponižování: *„by se nemělo dělat; nesouhlasím s ním; nemám ho rád; nelíbí se mi; je nadávání před kamarády; odsuzují ho; nemám ho za potřebí; pomlouvání se děje a já s tím nic neudělám; je časté; vyhýbám se mu; snažím se ho omezit; znám; neznám; je v naší třídě normální; mě baví; je zlo; drby.*“ Originálně na tuto položku odpovědělo 12 respondentů (7,9%), kteří jako příklad uvádějí, že ponižování a pomlouvání je: *„čertovo sémě; vyřčení vlastního názoru; moje slabost; někdy se to musí; je cool; týká se každého z nás a jen si to mnohdy nechceme přiznat; je fér, že když někdo pomluví nebo poniží vás, tak vy je můžete taky; mým cílem je se nezapojoovat a bránit napadenou osobu.*“ Zbývajících 14 respondentů (9,3%) uvedlo různé fráze, které při pomlouvání nebo ponižování často používají. Respondenti uvádějí tyto fráze: *„jsi tak*

špekátý, že se nevlezeš do dveří; smrdí ti z huby aj.“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce 30 respondentů (19,9%) nevyjádřilo.

Po rozdělení všech zúčastněných respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 27 chlapců (37,5%) a 25 dívek (31,6%). Druhou nejčastější odpověď, kterou byly příčiny nebo vlastní zkušenosti s pomlouváním a ponižováním, uvedlo celkem 21 chlapců (29,2%) a 22 dívek (27,8%). Netypickou, a proto originální odpověď na tuto položku vymyslelo celkem 7 chlapců (9,7%) a 5 dívek (6,3%). Typ odpovědi jako fráze, jenž se užívá při pomlouvání nebo ponižování uvedlo celkem 12 chlapců (16,6%) a 2 dívky (2,5%). Dohromady se k této položce dotazníku nevyjádřilo 16 chlapců (22,2%) a dívek 14 (17,7%).

Další položkou, která se snažila zmapovat údaje o tom, jak se děti a žáci vyjadřují, byla položka **č. 5 - Spolužáci si o mně myslí, že jsem...**, na kterou z celkového počtu 151 respondentů (100%), zúčastněných výzkumného šetření, 41 respondentů (27,2%) napsalo shodnou odpověď. Respondenti jako odpověď uvádějí nějakou nadávku nebo vulgarismus. Kladnými osobními vlastnostmi, jež byly uvedeny jako druhá nejpočetnější položka, odpovědělo dohromady 36 respondentů (23,8%). Originálně na tuto položku odpovědělo 12 respondentů (7,9%), kteří jako příklad odpovědi uvádějí: *„obkecávač; svatá; toxický odpad; snop; co já vím; mamlas; přehnaně slušná; se spolužáky se nebavím.“* Zbývajících 26 respondentů (17,2%) uvedlo nejrozumnější odpovědi typu: *„neměla bych si barvit vlasy; nic jsem o sobě neslyšela; slušně řečeno oblíbená mezi klukama; každý si může myslet něco jiného, takže nemůžu říct aj.“* Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo celkem 36 respondentů (23,8%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu totožně 25 chlapců (34,7%) a 16 dívek (20,3%). Velmi často se opakující odpovědi uvedlo celkem 8 chlapců (11%) a 28 dívek (35,4%). Originální odpověď napsalo 9 chlapců (12,5%) a 3 dívky (3,8%). Zbýlých 11 chlapců (15,3%) a 15 dívek (19%) se vyjádřilo jinými odpověďmi než výše uvedenými. Celkem se k této položce dotazníku nevyjádřilo 19 chlapců (26,4%) a 17 dívek (21,5%).

Předposlední položkou, která měla za úkol zjistit stav verbálního vyjadřování dětí, byla položka č. 6 - **Za hrubé výrazy považují...** Na tuto položku z konečného počtu 151 respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, napsalo 57 respondentů (37,7%) shodnou odpověď. Respondenti jako odpověď uvádějí obecně veškeré nadávky, sprostá slova nebo vulgarismy. Druhou nejpočetnější odpověď, uvedlo dohromady 54 respondentů (35,8%). Respondenti u této položky uváděli jednotlivé typy nadávek nebo sprostých a hrubých výrazů. Originálně na tuto položku neodpověděl žádný z respondentů (0%). Ostatních 22 respondentů (14,6%) napsalo nejrůznější odpovědi typu: „za hrubé výrazy považují všechny, které dokážou jakkoli zranit člověka; posmívání se druhému za to jaký je; takových je moc; urážky aj.“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo celkem 18 respondentů (11,9%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 28 chlapců (38,9%) a 29 dívek (36,7%). Velmi často se opakující odpovědi uvedlo celkem 25 chlapců (34,7%) a 29 dívek (36,7%). Ostatních 6 chlapců (8,3%) a 16 dívek (20,3%) se vyjádřilo nejrůznějšími odpověďmi. Celkem se k této položce dotazníku žádným způsobem nevyjádřilo 13 chlapců (18,1%) a 5 dívek (6,3%).

Všichni zúčastnění respondenti vymysleli k této položce dohromady 317 odpovědí (100%). Z tohoto počtu bylo 135 odpovědí (42,6%) totožných, 107 odpovědí (33,6%) bylo výčtem jednotlivých vulgarismů a nadávek. Zbylých 57 odpovědí (18%) bylo tvořeno vlastním výčtem frází a pojmů, vztahujících se k tomuto tématu. Dohromady 18 dotazovaných (5,8%) neuvedlo žádnou odpověď.

Z tohoto celkového počtu 317 odpovědí (100%) bylo tedy chlapci napsáno 91 stejných odpovědí (28,7%) a dívkami 44 shodných odpovědí (13,9%). Odpovědi na druhou nejčetnější položku vymyslelo celkem 52 chlapců (16,4%) a 55 dívek (17,4%). Zbývajících 57 odpovědí napsalo 39 chlapců (12,3%) a 18 dívek (5,5%). Z toho vyplynulo, že celkem 13 chlapců (4,2%) a 5 dívek (1,6%) nenapsalo žádnou odpověď.

Poslední položkou, která posloužila k zjišťování vyjadřování dětí a žáků byla položka č. 7 - **Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...** Celkový počet 151

respondentů (100%), kteří se zúčastnili výzkumného šetření, vytvořilo na danou položku dohromady 370 odpovědí (100%). Z tohoto konečného počtu výpovědí bylo 283 odpovědí (76,5%) totožných. Respondenti v těchto nedokončených větách uvedli, že nadávky, které na sebe pokřikují, jsou vytvořené z hrubých a sprostých výrazů, narážejících na fyzický vzhled nebo jiné osobní vlastnosti jedinců. Z uvedených údajů vyplynulo, že na tuto položku tedy odpovědělo shodně celkem 108 z oslovených respondentů (71,5%). Originální nebo chybnou odpověď neuvedl žádný z respondentů (0%). Z ostatních 65 odpovědí (17,6%), které napsalo 21 respondentů (13,9%) vyplynulo, že na sebe žáci ve třídě pokřikují názvy zvířat. Celkem se k této položce nevyjádřilo, anebo nechtělo vyjádřit 22 respondentů (14,6%), tzn., že z celkového počtu odpovědí zůstalo 22 položek (5,9%) nedoplněných.

Z celkového počtu 370 odpovědí (100%) bylo shodně napsáno *chlapci* 118 odpovědí (31,9%). Dívky z tohoto celkového počtu napsaly stejně 165 odpovědí (44,6%). Z počtu 151 respondentů (100%), kdy 72 respondentů (100%) bylo tvořeno chlapci a 79 respondentů (100%) bylo tvořeno dívkami, se k této položce shodně vyjádřilo 55 chlapců (76,4%) a 53 dívek (67,1%). Zbývajících 65 napsaných odpovědí (17,6%) napsalo 28 chlapců (7,6%) a 37 dívek (10%). Druhou nejčastější odpověď, kterou bylo pokřikování mezi sebou názvy zvířat, pak z celkového počtu respondentů napsalo celkem 5 chlapců (7%) a 16 dívek (20,3%). Dohromady se k této položce dotazníku nevyjádřilo 12 chlapců (16,6%) a 10 dívek (12,7%). Z tohoto počtu 22 nenapsaných odpovědí (5,9%) patřilo 12 odpovědí chlapcům (3,2%) a 10 dívkám (2,7%).

Z jednotlivých položek celku (B) dotazníkového šetření pomocí nedokončených vět, tedy poněkud jasně vyplynulo, jak se žáci zúčastněných škol vyjadřují.

Třetím cílem bakalářské práce bylo zmapovat zkušenosti žáků druhého stupně ZŠ s verbální agresivitou. Ke splnění tohoto cíle posloužily získané výsledky z oblasti (C) dotazníkového šetření, které bylo uskutečněno pomocí nedokončených vět. Oblast (C) zahrnovala celkem 5 položek, ke kterým žáci vyjadřovali své vlastní postřehy a názory.

První položkou této oblasti byla položka **č. 8 – Používám sprostá slova typu...**, na kterou z konečného počtu 151 respondentů (100%), účastnících se výzkumného šetření, napsalo 116 respondentů (76,8%) stejnou odpověď. Respondenti zde uváděli

výčet vulgárních či sprostých výrazů, které používají. Na druhou nejpočetnější položku, odpovědělo dohromady 14 respondentů (9,3%). Respondenti u této položky uvedli vyjádření vlastního postoje k používání hrubých výrazů, kterými bylo například: „*nadávky nepoužívám; používám je jen doma – ve škole ne; všechna co se hodí; hodně sprostých; je jich moc; používám je často; jen při hrách; mluvím vcelku slušně; snažím se je omezovat aj.*“ Originálně na tuto položku odpovědělo celkem 5 respondentů (3,3%). Respondenti uvedli například tyto odpovědi: „*co je ti po tom; toto vypisovat nebudu – kdybych měl, tak se to sem ani nevleze; lofas, houmles.*“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo celkem 16 respondentů (10,6%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 50 chlapců (69,4%) a 66 dívek (83,5%). Druhou nejpočetnější odpověď uvedlo 7 chlapců (9,7%) a 7 dívek (8,9%). Originální odpověď napsalo 5 chlapců (6,9%) a 0 dívek (0%). Celkem se k této položce dotazníku nevyjádřilo 10 chlapců (14%) a 6 dívek (7,6%).

Všichni zúčastnění respondenti vymysleli k této položce dohromady 410 odpovědí (100%). Z tohoto počtu bylo 375 odpovědí (91,5%) totožných, 5 odpovědí (1,2%) bylo originálních, 19 odpovědí bylo vyjádřením vlastního postoje k používání vulgarismů nebo jiných hrubých výrazů. Dohromady 16 dotazovaných (3,9%) neuvedlo žádnou odpověď.

Z celkového počtu 410 odpovědí (100%) bylo chlapci napsáno 161 stejných odpovědí (39,3%) a dívkami 214 shodných odpovědí (53,4%). Odpovědi na druhou nejčetnější položku vymyslelo celkem 7 chlapců (1,7%) a 7 dívek (1,7%). Originální odpověď napsalo 5 chlapců (1,2%). Dohromady žádnou odpověď nenapsalo 10 chlapců (2,4%) a 6 dívek (1,5%).

K položce **č. 9 – Při hádkách a konfliktech doma...** z konečného počtu 151 respondentů (100%), účastnících se výzkumného šetření, utvořilo 83 respondentů (55%) stejnou odpověď. Respondenti v těchto odpovědích uvedli, zda doma hádky mají nebo nemají a pokud mají, tak jak se při nich chovají. Příkladem vytvořených odpovědí respondentů tedy bylo: „*hádky doma nemáme; nenadávám; nepoužívám*

sprostá slova; při hádkách se nic neděje; doma máme dobré vztahy; neřeším to; neprojevují se; nereaguji; snažím se někam utéct.“ Na druhou nejpočetnější položku, odpovědělo dohromady 44 respondentů (29,1%). Respondenti v těchto méně častých odpovědích uváděli především své „aktivní“ činy, kterých se během hádek dopustili. Není proto překvapením, že velká část odpovědí byla: *„hádáme se; jsem drzý/á; rozzuřím se; urazím se; brečím; křičím; padají sprostá slova; chvíli spolu nemluvíme; nadávám rodičům; nadávám sourozencům; jsem naštvaný/á; dudlu aj.*“ Originálně na tuto položku odpovědělo celkem 8 respondentů (5,3%). Respondenti uvedli například tyto odpovědi: *„prosazuji pravdu; při hádkách se bavím; se vždy zase usmírím; to ti může být jedno; radši ustoupím; pařím na komplu; vyřeším fyzicky a starší pošlu přiložit do kotelny.*“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo celkem 16 respondentů (10,6%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 37 chlapců (31,4%) a 46 dívek (58,3%). Druhou nejpočetnější odpověď uvedlo 19 chlapců (26,5%) a 25 dívek (31,6%). Originální odpověď napsalo 6 chlapců (8,3%) a 2 dívky (2,5%). Celkem se k této položce dotazníku nevyjádřilo 10 chlapců (13,8%) a 6 dívek (7,6%).

K položce č. 10 – **V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...** utvořilo z celkového počtu 151 respondentů (100%), účastnících se výzkumného šetření, 84 respondentů (55,6%) stejnou nejčastější odpověď. Respondenti v těchto nejčastějších odpovědích uvedli výčet všech nadávek, které běžně k tomuto účelu využívají. Na druhou nejpočetnější položku, odpovědělo celkem 33 respondentů (21,6%). Respondenti jako příklad těchto odpovědí uváděli rovněž výčet slov, které za tímto účelem „ulevení si“ používají, proto i tyto odpovědi byly utvořeny například slovy: *„Ježíši; panebože; do prčic; vypadni; magore;*“ Originální odpovědi se vyjádřilo celkem 8 respondentů (5,3%), kteří jako odpověď uvedli například: *„pižmoň; shit; omg; radši nic; nadávky nepomáhají; snažím se přijít na jiné myšlenky; ti co nadávají, jsou chudácci.*“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo 26 respondentů (17,5%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 41 chlapců (56,9%) a 43 dívek (54,4%). Druhou nejpočetnější odpověď uvedlo 17 chlapců (23,6%) a 16 dívek (20,3%). Originální odpověď napsali 3 chlapci (4,2%) a 5 dívek (6,3%). Celkem se k této položce nevyjádřilo 15 chlapců (19%) a 11 dívek (15,3%).

Na položku **č. 11 – Nejhorší sprostá slova jsou...** odpovědělo dohromady z počtu 151 respondentů (100%), kteří se účastnili výzkumného šetření, 106 respondentů (70,2%) totožnou odpovědí. Respondenti v těchto odpovědích uvedli seznam nejčastěji používaných sprostých slov. Na druhou nejpočetnější položku, odpovědělo dohromady 25 respondentů (16,6%), jejichž odpovědi vytvořily seznam dle četnosti méně často užívaných vulgárních výrazů. Originálně na tuto položku odpověděli 4 respondenti (2,6%). Respondenti uvedli například odpovědi typu, že nejhorší sprostá slova jsou: „nábožnost; *víš sama, ne; Made in China; Fuck Off.*“ Z celkového počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo celkem 26 respondentů (17,5%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo na tuto položku z celkového počtu shodně 57 chlapců (79,2%) a 49 dívek (62%). Druhou nejpočetnější odpověď uvedlo 9 chlapců (12,5%) a 16 dívek (20,3%). Originální odpověď napsali 4 chlapci (5,5%) a žádná dívka (0%). Celkem se k této položce dotazníku nevyjádřili 2 chlapci (%) a 14 dívek (17,7%).

Odpovědi u poslední položky, která měla, jako poslední za úkol zmapovat zkušenosti s verbální agresivitou dětí vyšly následující údaje. Celkem, u položky **č. 12 – Se slovní agresivitou jsem se...**, napsalo z počtu 151 respondentů (100%), účastnících se šetření, 110 respondentů (72,8%), že se slovní agresivitou setkali. Celkem 18 respondentů (11,9%) uvedlo, že se s verbální agresivitou zatím nesetkali. 11 respondentů (7,4%) pojalo psaní odpovědí u této položky originálním způsobem. Celkem se z počtu 151 respondentů (100%) se k této položce nijak nevyjádřilo 12 respondentů (7,9%).

Po rozdělení respondentů na chlapce a dívky, kdy 72 respondentů tvořilo chlapce (100%) a 79 respondentů tvořily dívky (100%), odpovědělo 58 chlapců (80,5%) a 52 dívek (65,9%), že se s verbální agresivitou ve svém životě již setkali. 5 chlapců (6,9%) a 13 dívek (16,4%) uvedlo, že se s verbální agresivitou nesetkali. Originální odpověď napsali 4 chlapci (5,7%) a 7 dívek (8,8%). Celkem se k této položce nevyjádřilo 5 chlapců (6,9%) a 7 dívek (8,9%).

Z posledního zkoumaného celku (C) v rámci dotazníkového šetření, vyplynulo, že většina z žáků, kteří se tohoto výzkumu účastnili má určitou zkušenost s verbální agresivitou.

Čtvrtým cílem bakalářské práce bylo zmapovat názory učitelů na výskyt slovní agresivity u žáků druhého stupně ZŠ. Prvním krokem ke zhotovení tohoto cíle bylo vytvoření jednotlivých otázek polostrukturovaného rozhovoru. Dalším krokem bylo oslovení 12 potencionálních respondentů. Z těchto 12 potencionálních respondentů nakonec s účastí na rozhovoru souhlasilo celkem 6 respondentů (100%), přičemž 5 respondentů (83,4%) tvořily ženy a 1 respondenta (16,6%) tvořil muž. Polostrukturovaný rozhovor obsahoval dohromady sedm otázek, zabývajících se problematikou verbální agresivity.

Na otázku č. 1 – **Jak vnímáte pojem verbální agresivitu?** Bylo respondenty vytvořeno celkem 8 odpovědí (100%), kdy 6 odpovědí (75%) vnímalo pojem verbální agresivita jako slovní útok nebo slovní násilí a vyhrožování. Ve zbývajících 2 odpovědích (25%) byl uveden názor, jímž bylo pod tímto pojmem vnímáno obecně urážení nebo nadávání.

K otázce č. 2 – **Co si pod pojmem verbální agresivita konkrétně představíte?**, bylo respondenty uvedeno dohromady 10 odpovědí (100%), z čehož 4 odpovědi (40%) uváděly obecně nadávky, urážky nebo pomluvy. 2 odpovědi (20%) na tuto otázku, jako konkrétní příklad uvedly slovní osočování, či slovní napadání. Ze zbývajících odpovědí, 1 uvedla (10%) jako konkrétní příklad ostrou výměnu názorů a další 3 (30%) považovaly za konkrétní případ posmívání nebo jiné snižování lidské důstojnosti.

Odpovědi na plynule navazující otázku č. 3 - **Dokázal/a byste uvést skutečné příklady útoků verbální agresivity v praxi?**, byly následující. Dohromady bylo k této otázce vymyšleno 7 odpovědí (100%), přičemž v 1 odpovědi (14,3%), bylo jako příkladu použito nadávky, která přímo útočí na konkrétní osobu. V dalších 2 odpovědích (28,6%) bylo uvedeno příkladu nadávky podle určitého charakteristického rysu oběti. 1 odpověď (14,3%) nebyla uvedena. Ze zbývajících výpovědí bylo v 1 odpovědi (14,2%) použito příkladu učitele deptajícího žáka a v dalších 2 odpovědích (28,6%) bylo jako příkladu uvedeno pomlouvání nebo použití nevhodných slovních útoků spojených se slovním vyhrožováním.

K otázce č. 4 – **Myslíte si, že jste se na této škole s verbální agresivitou u žáků už setkal/a a pokud ano, účastnil/a jste se jejího řešení?**, bylo napsáno celkem 6 odpovědí (100%), přičemž ve 4 odpovědích (66,8%) bylo uvedeno, že se respondenti s verbální agresivitou na škole setkali a zároveň jí i řešili, v 1 odpovědi (16,6%) bylo uvedeno respondentem, že zrovna teď neví, ale možná se s ní již setkal a řešil ji. V poslední zbývající odpovědi 1 respondenta (16,6%) bylo vypověděno, že se už se slovní agresivitou setkal, ale zatím ji nikdy neřešil vzhledem k délce své praxe ve škole.

Na otázku č. 5 – **Jakým způsobem jste slovní agresivitu na škole řešili?**, bylo uvedeno celkem 9 odpovědí (100%). Celkem v 5 z těchto odpovědí (55,6%) bylo jako způsobu řešení uvedeno využití pohovoru mezi čtyřma očima, v 1 odpovědi (11,1%) bylo uvedeno možnosti využití pohovoru s rodiči. V následujících 2 odpovědích (22,2%) bylo uvedeno využití pomoci Policie nebo SVP. Způsobu řešení nebylo uvedeno v 1 odpovědi (11,1%).

U otázky č. 6 – **Proč si myslíte, že v dnešní době verbální agresivita u dětí vzrůstá a čím je to podle vás zapříčiněno?** Celkem bylo respondenty k této otázce napsáno 10 odpovědí (100%), kdy 3 odpověďmi (30%) bylo uvedeno hledání příčiny v dnešní době a nastoleném životním stylu, ve 2 odpovědích (20%) bylo uvedeno zapříčinění PC, internetem a masmédií, v následujících 2 výpovědích (20%) stálo, že za to mohou špatné vzory a poslední 1 výpovědi (10%) bylo hledání příčiny uvedeno v nevychovanosti a vlivu spolužáků.

K poslední otázce č. 7 v polostrukturovaném rozhovoru – **Jaké možnosti má podle Vás učitel, který se s verbální agresivitou setká u svých žáků ve výuce, o přestávkách nebo mimo školu?**, bylo respondenty vymyšleno dohromady 9 odpovědí (100%), zabývajících se možnostmi nápravy tohoto chování u žáků. Z celkového počtu odpovědí, bylo v 1 výpovědi (11,1%) uvedeno, jako možnosti nápravy postupu dle školního řádu s využitím kárných opatření, v následujících 2 výpovědích (22,2%) bylo uvedeno možnosti využití osobního pohovoru s žákem a rodiči, v dalších 3 odpovědích (33,4%) bylo uvedeno jako možnosti řešení použití motivačních her nebo využití cílených pobytů, 1 odpověď (11,1%) byla směřována k nápravě v rodině, v další 1 odpovědi (11,1%) bylo směřováno k nepřehlížení tohoto problému a pomoci slabším. V poslední 1 odpovědi (11,1%) byl kladen důraz na dobrý příklad.

Ze všech uvedených odpovědí tedy vyplynulo, že i pedagogové získají během doby své praxe ve školním zařízení určité zkušenosti spojené s řešením slovní agresivity svých žáků.

Pátým cílem bakalářské práce bylo pomocí dat získaných během výzkumného šetření vytvořit ucelený přehled nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě žáků druhého stupně ZŠ. Ke splnění tohoto cíle bylo použito tabulek, znázorňujících jednotlivé příklady typů odpovědí, které byly žáky v nedokončených větách uvedeny. Ucelený přehled těchto nejčastěji používaných pojmů nebo frází při verbální agresivitě je uveden v příloze č. 5.

ZÁVĚR

Agresivita mezi dětmi je v současnosti jedním z výrazných projevů společensky nezdravého chování. S tímto aktuálním problémem se proto dnes a denně setkávají nejenom učitelé u žáků ve škole, ale i rodiče doma u svých ratolestí, nebo široká veřejnost, do jejíhož povědomí se takováto forma chování dostává stále častěji.

Cílem mé bakalářské práce bylo tedy především zjistit a uvést přehled informací o výskytu a dále i používání verbální agresivity mezi žáky druhého stupně vybraných základních škol. K získání těchto dat pak posloužilo dotazníkové šetření utvořené nedokončenými větami. Po podrobném vyhodnocení jednotlivých dat získaných z tohoto výzkumného šetření jsem dospěla k zajímavým výsledkům, které jsou uvedeny v jednotlivých interpretaci sesbíraných dat. Dalším cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat názory učitelů na výskyt slovní agresivity u žáků v podmínkách školy. Také u tohoto cíle jsem dospěla k poutavým výsledkům, které jsou rovněž uvedeny v interpretaci dat získaných z šetření. Posledním cílem této mé práce bylo zhotovit seznam nejčastěji používaných výrazů při verbální agresivitě žáků ZŠ. Seznam používaných termínů je přiložen k nahlédnutí v příloze č. 5.

Ráda bych ještě uvedla na pravou míru, proč je praktická část této mé práce, zabývající se výzkumem verbální agresivity, tak obsáhlá. Velký rozsah praktické části byl dán především vysokým počtem nasbíraných dat z dotazníkového šetření na ZŠ a jeho dosti podrobným a zároveň i přehledným vyhodnocením, zahrnujícím nejen celkové položky, ale i rozdělení na odpovědi chlapců a dívek, kteří se šetření zúčastnili.

Na závěr bych už jen chtěla dodat, že slovní agresivita se u dětí vždy vyskytovala, vyskytuje a pravděpodobně se i nadále vyskytovat bude. Doufám proto, že toto mé výzkumné šetření přispěje alespoň k získání určitého náhledu na verbální agresivitu dětí druhého stupně základních škol nejen u pedagogů, ale i u širší veřejnosti včetně rodičů dětí.

SEZNAM LITERATURY

ANTIER, E. *Agresivita dětí.* 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 104 s. ISBN 80 – 7178 – 808 – 2

BENDL, S. *Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky.* 1.vyd. Praha: Nakladatelství ISV, 2004. 208 s. ISBN 80 – 86642 – 14 - 3

BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole.* 1.vyd. Praha: Nakladatelství ISV, 2003. 196 s. ISBN 80 – 86642 – 08 - 9

BENDL, S. *Ukázněná třída aneb kázeňské minimum pro učitele.* 1.vyd. Praha: Nakladatelství TRITON, 2005. 292 s. ISBN 80 – 7254 – 624 - 4

ČERMÁK, I. *Dětská agrese.* 1.vyd. Brno: Nakladatelství Olomoučany:Final tisk, 1998. 28 s. ISBN 80 – 7204 – 098 – 7

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti.* 1.vyd. Žďár nad Sázavou: Nakladatelství Fakta v.o.s., 1999. 204 s. ISBN 80 – 902614 – 1 - 8

ERKERT, A. *Hry pro usměrňování agresivity.* 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 96 s. ISBN 80 – 7178 – 938 – 0

EDELSBERGER, L. *Defektologický slovník.* 3.vyd. Jinočany : H & H, 2000. 418 s. ISBN 80 – 86022 – 76 – 5

JANATA, J. *Agrese tolerance a intolerance.* 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 220 s. ISBN 80 – 7169 – 889 – X

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování.* 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 256 s. ISBN 80 – 7178 – 513 – X

MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla.* 1.vyd. Praha: Karolinum, 2005. 448 s. ISBN 80 – 246 – 1056 – 6

MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže.* 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 152 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2310 – 5

MIKULÁŠTÍK, M. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 328 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2339 – 6

NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. 1.vyd. Praha: Akademie věd České republiky, 2000. 335 s. ISBN 80 – 200 – 0763 – 6

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi : Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995. 95 s. ISBN 80 – 7178 – 049 – 9

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie*. 4.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 608 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 1049 - 5

ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 160 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2991 – 6

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Jak usměrňovat agresivitu*. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 12 s. ISBN 978 – 80 – 86991 – 00 – 9

VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 320 s. ISBN 978 – 80 – 7367 – 387 – 1

VYMĚTAL, J. *Úzkost a strach u dětí*. 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 192 s. ISBN 80-7178-830-9

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. a kol. *Sociální psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 408 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 1428 - 8

ČEVELOVÁ, M. *Možnosti vzdělávání dětí s mentálním postižením*. Bakalářská práce, Olomouc 2009

KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách : Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. 1.vyd. Praha: Portál, 1997. 128 s. ISBN 80 – 7178 – 123 – 1

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 332 s. ISBN 80 – 2471 – 362 – 4

SHAPIRO, L., E. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. 2.vyd. Praha: Portál, 2004. 270 s. ISBN 80-7178-964-X

Internetové zdroje:

COGITO - *Centrum kognitivní edukace* [online]. 2009, aktualizováno 2. 11. 2009 [cit. 2011-03-26]. Instrumentální obohacení (FIE – Feuerstein's Instrumental Enrichment). Dostupné z www: <<http://www.centrum-cogito.cz/index.php?stranka=metoda-instrumentalniho-obohaceni&lang=cz>>.

MŠMT [online]. 2009, aktualizováno 7. 4. 2009 [cit. 2011-03-26]. Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování u žáků škol a školských zařízení. Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-prevenci-a-reseni-sikanovani-u-zaku-skol-a>>.

SEZNAM TABULEK

- Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů
- Tabulka č. 2 Věk respondentů
- Tabulka č. 3 Přehled ZŠ a celkový počet žáků v jednotlivých ročnících
- Tabulka č. 4 Četnost odpovědí respondentů na první položku – Agresivita je...
- Tabulka č. 5 Příklady typů odpovědí dle četnosti k první položce – Agresivita je...
- Tabulka č. 6 Četnost odpovědí respondentů na druhou položku – Slovní agresivita je...
- Tabulka č. 7 Příklady typů odpovědí dle četnosti k druhé položce – Slovní agresivita je...
- Tabulka č. 8 Příklady typů odpovědí dle četnosti k třetí položce – Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...
- Tabulka č. 9 Četnost odpovědí respondentů na třetí položku – Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...
- Tabulka č. 10 Četnost odpovědí respondentů na čtvrtou položku - Pomlouvání a ponižování druhých...
- Tabulka č. 11 Příklady typů odpovědí dle četnosti ke čtvrté položce – Pomlouvání a ponižování druhých...
- Tabulka č. 12 Četnost odpovědí respondentů na pátou položku - Spolužáci si o mně myslí, že jsem...
- Tabulka č. 13 Příklady typů odpovědí dle četnosti k páté položce – Spolužáci si o mně myslí, že jsem...
- Tabulka č. 14 Příklady typů odpovědí dle četnosti k šesté položce – Za hrubé výrazy považují...

- Tabulka č. 15 Četnost odpovědí respondentů na šestou položku - Za hrubé výrazy považují...
- Tabulka č. 16 Četnost odpovědí respondentů na sedmou položku - Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...
- Tabulka č. 17 Příklady typů odpovědí dle četnosti k sedmé položce – Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...
- Tabulka č. 18 Četnost odpovědí respondentů na osmou položku - Používám sprostá slova typu...
- Tabulka č. 19 Příklady typů odpovědí dle četnosti k osmé položce – Používám sprostá slova typu...
- Tabulka č. 20 Četnost odpovědí respondentů na devátou položku – Při hádkách a konfliktech doma...
- Tabulka č. 21 Příklady typů odpovědí dle četnosti k deváté položce – Při hádkách a konfliktech doma...
- Tabulka č. 22 Četnost odpovědí respondentů na desátou položku – V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...
- Tabulka č. 23 Příklady typů odpovědí dle četnosti k desáté položce – V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...
- Tabulka č. 24 Četnost odpovědí respondentů na jedenáctou položku – Nejhorší sprostá slova jsou...
- Tabulka č. 25 Příklady typů odpovědí dle četnosti k jedenácté položce – Nejhorší sprostá slova jsou...
- Tabulka č. 26 Četnost odpovědí respondentů na dvanáctou položku – se slovní agresivitou jsem se...
- Tabulka č. 27 Pohlaví respondentů polostrukturovaného interview
- Tabulka č. 28 Věk respondentů polostrukturovaného interview

Tabulka č. 29 Doba praxe ve školním zařízení

Tabulka č. 30 Obor vzdělání respondentů

Tabulka č. 31 Četnost odpovědí na otázku č. 1

Tabulka č. 32 Četnost odpovědí na otázku č. 2

Tabulka č. 33 Četnost typů odpovědí na otázku č. 3

Tabulka č. 34 Četnost typů odpovědí na otázku č. 4

Tabulka č. 35 Četnost typů odpovědí na otázku č. 5

Tabulka č. 36 Četnost typů odpovědí na otázku č. 6

Tabulka č. 37 Četnost typů odpovědí na otázku č. 7

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Graf č. 2 Věk respondentů

Graf č. 3 Přehled ZŠ a celkový počet žáků v jednotlivých ročnících

Graf č. 4 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 1 : Agresivita je ...

Graf č. 5 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 2 : Slovní agresivita je podle mně...

Graf č. 6 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 3 : Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...

Graf č. 7 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 4 : Pomlouvání a ponižování druhých...

Graf č. 8 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 5 : Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

Graf č. 9 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 6 : Za hrubé výrazy považuji...

Graf č. 10 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 7 : Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

Graf č. 11 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 8 : Používám sprostá slova typu

Graf č. 12 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 9 : Při hádkách a konfliktech doma...

Graf č. 13 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 10 : V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

Graf č. 14 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 11 : Nejhorší sprostá slova jsou...

Graf č. 15 Odpovědi žáků ZŠ k položce č. 12 : Se slovní agresivitou jsem se....

Graf č. 16 Pohlaví respondentů polostrukturovaného interview

Graf č. 17 Věk respondentů polostrukturovaného interview

Graf č. 18 Doba praxe ve školním zařízení

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Povolení výzkumného šetření ZŠ Buchlovice

Příloha 2: Povolení výzkumného šetření ZŠ Tupesy

Příloha 3: Povolení výzkumného šetření ZŠ Velehrad

Příloha 4: Nedokončené věty do výzkumného šetření

Příloha 5: Ucelený přehled nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě

Příloha 1 : Povolení výzkumného šetření ZŠ Buchlovice

ZŠ Buchlovice
Komenského 483
687 08, Buchlovice

V Olomouci 7. 3. 2011

Věc: žádost o možnost provedení výzkumného šetření na ZŠ pro potřeby své bakalářské práce.

Vážený pane řediteli,

Jmenuji se Marie Čevelová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu, oboru Speciální pedagogika pro 2. stupeň ZŠ a SŠ a výchovy ke zdraví se zaměřením na vzdělávání na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Obracím se na Vás s žádostí o povolení spolupráce se ZŠ Buchlovice za účelem získání dat pro výzkumné šetření závěrečné bakalářské práce, která bude zaměřena na agresivitu mezi dětmi v podmínkách školy.

Metodou výzkumného šetření je:

dotazník určený pro žáky druhého stupně ZŠ a polostrukturovaný rozhovor pro cca 3 pedagogické pracovníky ZŠ.

Pokud budete mít zájem o výsledky závěrečné práce, rádi Vám je poskytneme.

Předem děkuji za kladné vyřízení žádosti.

S pozdravem

.....
Marie Čevelová
studentka 3. ročníku Bc. studijního programu,
studijního oboru SPP + VZ,
prezenční formy studia
na PDF UP v Olomouci

Kontaktní adresa:
Marie Čevelová
Salaš 54, 68706 Velehrad
email: CevalovaM@seznam.cz
mobil: 605 152 846

Vyjádření k žádosti:

žádost povolena

žádost zamítnuta

Odůvodnění:.....

Datum: 7. 3. 2011

Podpis:.....

Kloa

Razítko:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
KOMENSKÉHO 483
687 08 BUCHLOVICE
okres Uherské Hradiště

Příloha 2 : Povolení výzkumného šetření ZŠ Tupesy

ZŠ a MŠ Tupesy

Tupesy 112

687 07, Tupesy

V Olomouci 7. 3. 2011

Věc: žádost o možnost provedení výzkumného šetření na ZŠ pro potřeby své bakalářské práce.

Vážený pane řediteli,

Jmenuji se Marie Čevelová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu, oboru Speciální pedagogika pro 2. stupeň ZŠ a SŠ a výchovy ke zdraví se zaměřením na vzdělávání na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Obracím se na Vás s žádostí o povolení spolupráce se ZŠ Tupesy za účelem získání dat pro výzkumné šetření závěrečné bakalářské práce, která bude zaměřena na agresivitu mezi dětmi v podmínkách školy. Bakalářská práce bude zpracována pod vedením Mgr. Miluše Hutýrové, Ph.D.

Metodou výzkumného šetření je:

dotazník určený pro žáky druhého stupně ZŠ a polostrukturovaný rozhovor pro cca 3 pedagogické pracovníky ZŠ.

Pokud budete mít zájem o výsledky závěrečné práce, rádi Vám je poskytneme.

Předem děkuji za kladné vyřízení žádosti.

S pozdravem

Marie Čevelová
Salaš 54, 68706 Velehrad
email: CevalovaM@seznam.cz
mobil: 605 152 846

Marie Čevelová
studentka 3. ročníku Bc. studijního programu
studijního oboru SPP + VZ,
prezenční formy studia
na PDF UP v Olomouci

Vyjádření k žádosti:

žádost povolena

žádost zamítnuta

Odůvodnění:

.....

Datum: 19. 3. 2011

Podpis:

Razítko:

Základní škola a mateřská škola,
Tupesy,
příspěvková organizace
687 07 Tupesy 112
IČO: 750 21 641

Příloha 3 : Povolení výzkumného šetření ZŠ Velehrad

ZŠ Velehrad
Salašská 300
687 06, Velehrad

V Olomouci 11. 1. 2011

Věc: žádost o možnost provedení výzkumného šetření na ZŠ pro potřeby své bakalářské práce.

Vážený pane řediteli,

Jmenuji se Marie Čevelová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu, oboru Speciální pedagogika pro 2. stupeň ZŠ a SŠ a výchovy ke zdraví se zaměřením na vzdělávání na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Obracím se na Vás s žádostí o povolení spolupráce se ZŠ Velehrad za účelem získání dat pro výzkumné šetření závěrečné bakalářské práce, která bude zaměřena na agresivitu mezi dětmi v podmínkách škol.

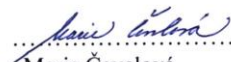
Metodou výzkumného šetření je:

dotazník určený pro žáky druhého stupně ZŠ a polostrukturovaný rozhovor pro cca 3 pedagogické pracovníky ZŠ.

Pokud budete mít zájem o výsledky závěrečné práce, rádi Vám je poskytneme.

Předem děkuji za kladné vyřízení žádosti.

S pozdravem

Marie Čevelová
studentka 3. ročníku Bc. studijního programu,
studijního oboru SPP + VZ,
prezenční formy studia
na PDF UP v Olomouci

Kontaktní adresa:

Marie Čevelová
Salaš 54, 68706 Velehrad
email: CevelovaM@seznam.cz
mobil: 605 152 846

Vyjádření k žádosti:

žádost povolena

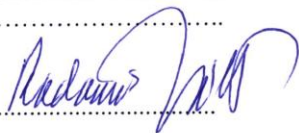

žádost zamítnuta

Odůvodnění:.....

Datum:.....

Podpis:.....

Razítko:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
Salašská 300
687 06 VELEHRAD

Příloha 4 : Nedokončené věty do výzkumného šetření

Dobrý den,

jmenuji se Marie Čevelová a jsem studentkou 3. ročníku speciální pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Ve své bakalářské práci se věnuji problematice agresivity mezi dětmi v podmínkách školy.

Nedokončené věty, které máš před sebou, použij ve výzkumu své bakalářské práce. Doplnění vět by Tě nemělo stát více jak 10 minut času. Prosím proto, aby sis těchto 10 minut našel/a a pomohl/a mi tak tuto problematiku prozkoumat. Děkuji.

Instrukce: Dokonči níže uvedené věty první myšlenkou, která tě napadne. Dlouho nepřemýšlej! Piš první myšlenku...!! Nepodepisuj se!

Příklad: Kdybych měl/a hodně peněz- mohla bych si koupit co bych chtěla.

ŠKOLA.....

Datum.....2011 Třída..... Věk:..... Pohlaví: chlapec ☐ děvče ☐

A) Okruh zaměřený na pojmosloví:

1. Agresivita je.....
2. Slovní agresivita je podle mně.....

B) Okruh zaměřený na slovní vyjadřování v prostředí skupiny:

3. Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako.....
4. Pomlouvání a ponižování druhých.....
5. Spolužáci si o mně myslí, že jsem.....
6. Za hrubé výrazy považuji.....
7. Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu.....

C) Okruh zaměřený na mé vlastní zkušenosti se slovní útočností

8. Používám sprostá slova typu.....
9. Při hádkách a konfliktech doma.....
10. V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu.....
11. Nejhorší sprostá slova jsou.....
12. Se slovní agresivitou jsem se.....

Přehled nejčastěji používaných termínů při verbální agresivitě žáky druhého stupně ZŠ

Agresivita je ...	
Frekvence odpovědí	Příklady odpovědí
stejná	ubližování; násilí; bití; útok; fyzické napadání; mlácení; surovost; vlastnost člověka
velmi častá	zlost; projev zlosti; hněv; zuřivost
originální	rapení člověka; velká aktivita člověka; problém stíhající skoro všechny; vlastnost kluků; opravdu nevím, ale zjistím si to, až přijdu domů
jiná / různá	výbušnost; vztekání se; skoro zlovyk; nepřiměřené chování; špatně vyjádřený pocit hněvu; reakce ve vzteku; něco zlého; obrana nebo útok; zbrklost; špatná nálada; ponižování; vyprovokování; obtěžování; pocit, kterého bych se chtěl zbavit

Slovní agresivita je...	
Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná	nadávání; sprosté nadávání
chybná	pěkná blbost; fyzický útok; fyzické napadení
jiná / různá	psaní výhružných zpráv; slovní attack; vyhrožování; shazování; ztrapňování druhých; ponižování a posmívání se druhým; psychické týrání; slovní šikánování; špatné a neslušné chování; řvaní nebo zvyšování hlasu; hrubé a vulgární výrazy; hádka; urážky

Na svoji osobu slyším nadávky, přezdívky jako...	
Vytvořeno podle	Příklady odpovědí
vulgarismů/zvířat	blbče, vole, debile, magore, idiote, retarde, hňupe, krávo, prase, kozo, huso, tele, kachno
osobních vlastností; sexuálního podtextu	kokote, pošuku, pičo, kurvo, nadržence, děvko, vyjebanče, miláčku, lásko, pusinko
jména; příjmení; fantazie	Alík, Bedla, Buxa, Edla, Fečela, Grusman, Hurvínku, Jaro, Kiko, Kryšpín, Lukša, Nik, Nikola šohaj loupežník, Nikola tříkola, Pelda, Pelikán, Stepigo, Vinetou, Zichno, ZuZu
studijního prospěchu; fyzického vzhledu; nezařazené	cuketo, okrasná dýně, sádlínko, špeku, tučku, šneku, kuliočko (nosí brýle), princezno, dutý jako bambus, šprte, obludo, zubnidráte (nosí rovnátka), ošklivko, škaredko, hnuse, plenko, fracku, ušáku, bůčku, pihatko, veverko (předkus), želvo, lenochu, lilipute, prcku, mrňousi, hnáte, řádová sestro, 112, svatá

Pomlouvání a ponižování druhých...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná/shodná	špatné; trapné; blbé; ubohé; hrozné; nehezké; nepříjemné; ponižuje; je naivní a na nic.
velmi častá	by se nemělo dělat; nesouhlasím s ním; nemám ho rád; nelíbí se mi; je nadávání před kamarády; odsuzuji ho; nemám ho za potřebí; se děje a já s tím nic neudělám; je časté; vyhýbám se mu; snažím se ho omezit; znám; neznám; je v naší třídě normální; mě baví; je zlo; drby.
originální	čertovo sémě; vyřčení vlastního názoru; moje slabost; někdy se to musí; je cool; týká se každého z nás a jen si to mnohdy nechceme přiznat; je fér, že když někdo pomluví nebo poniží vás, tak vy je můžete taky; mým cílem je se nezapojoovat a bránit napadenou osobu
jiná / různá	jsi tak špekátý, že se nevlezeš do dveří; smrdí ti od prdele; smrdí ti z huby

Spolužáci si o mně myslí, že jsem...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná/shodná	debil; kokot; blb; blbec; hňup; šílenec; opoždělec; nenormální; hloupý; dement; výbušný; retardovaný; tupec; buzna; postižený/á; vůl; blázen; magor
velmi častá	hodný; dobrý kámoš/ka; tichá; veselá; malá; správně ztřeštěná; docela normální; upřímná; chytrý/á; vtipný/á; zábavný/á; ukecaná
originální	mamlas; dřevorubec; toxický odpad; obkecávač; snop; svatá; borec, přehnaně slušná; co já vím; se spolužáky se nebavím
jiná / různá	v pohodě; fajn; drzá; hlasitá; zrzavá; škaredá; šprt/ka; střední žák, kterého nebaví se učit; praštěná; prdlá; náladová; neměla bych si barvit vlasy; nic jsem o sobě neslyšela; slušně řečeno oblíbená mezi klukama; každý si může myslet něco jiného, takže nemůžu říct

Za hrubé výrazy považuji...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná/shodná	vulgární slova; všechna sprostá slova; sprostá a hrubá slova; neslušná slova; nadávky; vulgární výrazy
velmi častá	debile; vole; hňupe; do prdele; zmrde; kurva; koza; kráva, čurák; hajzl; kretén; magor; kokot; homouš; děvka; čubka; krypl; jebat; dement; pizda; pako; blbec; idiot; pošuk; hovno; vypatlanec; z kurvysynec
jiná / různá	všechny, které dokážou jakkoli zranit člověka; posmívání se druhému za to jaký je; takových je moc; urážky; nadávky zaměřené na inteligenci

Ve třídě na sebe pokřikujeme například nadávky typu...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná/shodná	hlupáku; blbče; hňupe; idiote; kokote; špeku; tlustoprde; debile; pičo; kurvo; kreténe; jdi do prdele; buzerante; buzno; skundyksichte; trotl; pizda; šulku; do háje; Ježíšmarijá; polib si; polib si prdel; lesbo; imbecile; hovne; retarde; mentále; drž hubu; drž pysk; děvko; smrade; ústaváku; čuráku; usoplenče; ušoplesku; hnojníku; hajzle; čubko; zmrde; biomrde; zasranče
velmi častá	krávo; kozo; vole; prase; konipas; huso; tele; osle; ocasu; želvo; ovce; bobře; bachno

Používám sprostá slova typu...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
stejná/typy slovních obrátů	idiote; demente; blbečku; kokote; pošuku; drž pysk; kreténe; pako; krávo; pičo; šuline; polib si; vole; kurvo; būčku; imbecile; retarde; seru tě; degene; do háje; do prdele; ústaváku; smrade; prase; zmrde; mamrde; hajzle; kripke; trdlo; teplouši; homouši; buzno; pizdo; magore; hňupe; krucinál; náno; děvko; sakra; hovado; nesar boha
velmi častá / osobní názor	nadávky nepoužívám; používám je jen doma – ve škole ne; všechna co se hodí; hodně sprostých; je jich moc; používám je často; jen při hrách; mluvím vcelku slušně; snažím se je omezovat
originální	co je ti po tom; toto vypisovat nebudu – kdybych měl, tak se to sem ani nevleze; lofas, houlmes

Při hádkách a konfliktech doma...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
nejčastější	hádky doma nemáme; nenadávám; nepoužívám sprostá slova; se nic neděje; doma máme dobré vztahy; neřeším to; neprojevují se; nereaguji; snažím se někam utéct
méně častá	hádáme se; jsem drzý/á; rozzuřím se; urazím se; brečím; křičím; padají sprostá slova; chvíli spolu nemluvíme; nadávám rodičům; nadávám sourozencům; jsem naštvaný/á; dudlu
originální	prosazují pravdu; se bavím; se vždy zase usmím; to ti může být jedno; radši ustoupím; pařím na komplu; vyřeším fyzicky – starší pošlu do kotelny

V těžkostech si „ulevuji“ nadávkami typu...

Typ odpovědi	Příklady odpovědí
nejčastější	(běž) do prdele; do řiti; piča; kurva; debile; blbe
méně častá	Ježíši; panebože; do hajzlu; kokote; vole; krávo; do prčic; vypadni; magore; nesar mě; kurva drát; to je na hovno; polib si; kozo blbá; seru to; chcípni
originální	pižmoň; shit; omg; radši nic; nadávky nepomáhají; snažím se přijít na jiné myšlenky; ti co nadávají, jsou chudáci

Nejhorší sprostá slova jsou...	
Typ odpovědi	Příklady odpovědi
nejčastější	piča; pičo; do piči; kurva; kurvo; kokote
méně častá	debile; děvko; šuline; kreténe; ty vole; vole; sakra; krypl; kráva; lesba; vypatlanec; retard; mrdka; do prdele; k čertu; magore
originální	nábožnost; víš sama, ne; Made in China; Fuck Off

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Čevelová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií PdF UP
Vedoucí práce:	Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Agresivita mezi dětmi v podmínkách školy
Název v angličtině:	Aggression amongst children in the school environment
Anotace práce:	<i>V závěrečné práci se zamýšlím nad otázkou agresivity mezi dětmi v podmínkách školy a jejích příčinách a důsledcích. Blíže definuji rozdílnost pojmů agresivita a agrese. Dále se v práci podrobně zabývám výskytem verbální agresivity mezi žáky druhého stupně základních škol.</i>
Klíčová slova:	agresivita, agrese, škola, děti, žák
Anotace v angličtině:	<i>In this bachelor work I reflect on aggression amongst children in the school environment and its causes and consequences. Closer to define the concepts of diversity aggression. Furthermore I describe in detail the incidence of verbal aggression between pupils primary school.</i>
Klíčová slova v angličtině:	aggression, school, children, pupil
Přílohy vázané v práci:	<i>Příloha 1- 3 Povolení výzkumného šetření v ZŠ Příloha 4 Nedokončené věty do výzkumného šetření Příloha 5 Ucelený přehled nečastěji používaných terminů při verbální agresivitě</i>
Rozsah práce:	87 stran + 8 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk